

GRUDA

MESEČNIK ZA KMETSKO PROSVETO

GRUDA

Revija za kmetško prosveto. — Izhaja vsakega 20. v mesecu. — Celoletna naročnina Din 30'— Za dijake Din 20'—, Posamezna številka Din 3'—, Uredništvo in uprava Ljubljana, Tavčarjeva 1. Račun poštno hranilnice v Ljubljani št. 13.440. Glasilo „Zveze kmetških fantov in deklet“ v Ljubljani. — Izdaja konzorcij „Grude“ v Ljubljani (France Koruza). — Urejuje: Uredniški odbor (odgovarja Dolfe Schauer).

Tiska tiskarna Slatnar, družba z o. z. (L. Vodnik in A. Knez) v Kamniku.

VSEBINA:

Damjan Vahen - Svetinov: Mati. — Francè Gerželj: Materinski dan. — Ing. Ivan Kranjc: Vloga apna v življenju rastlin in v tleh. — Joža Musil: Borba za novo življenje. — Vinko Bitenc: Fantovsko sonce. — Francè Gerželj: Švehla, Stambolijski, Radić. — Ivan Kranjc: Kdaj prišla zate bo pomlad? — Kus Viljem: Žena v gospodarstvu. — Organizacija. — Kotiček za dekleta. — Kmetški sport. — Ali več? — Zapiski. — Knjižna poročila. — Uganke.

Pri znani domači tvrdki

Ivan Jax in sin

Ljubljana, na Gosposvetski cesti 2

kupite najugodnejše najboljše
**šivalne in pisalne stroje,
kolesa**

Popravila izvršimo v lastni delavnici. — Ceniki zastonj in franko
Daje se tudi na obroke in na hran. knjižice

GRUDA

MESEČNIK ZA KMETSKO PROSVETO

4.

APRIL 1934

XI.

Mati

Iz zbirke pesmi: „Nedi!“

Damjan Vahen - Svetinov

*Najslajša vseh besed je beseda: mati!
In prva je otrokova beseda: mati!
In prva je ljubezen,
prva žena, ki te ljubi: mati!
V bolesi v mukah te rodi,
s svojo te krvjo doji,
pri zibki tvoji noč za nočjo b'di;
če zaspan si, ti uspavanko zapoje,
če bolan si, te z ljubeznijo neguje,
če jočeš, te utolaži;
a ti, otrok njen — kaj ji daš za to?
Z žalostjo ljubezen ji vračaš,
s težkimi skrbmi ji skrb zate vračaš!
In kmalu, kmalu na ljubezen vso pozabiš,
pozabiš —
da žena, ki najbolj te ljubi
je tvoja mati! —*

Materinski dan

Francè Gerželj

Današnji človek je strašno otopel v srcu in duši — enkrat v letu se ga mora opozoriti na mater, na trpljenje matere, na ljubezen matere, na tisočere žrtve matere, na dostojanstvo matere, na ponižanje matere, na dolžnosti do matere.

Naš čas je moderen, naš čas je kulturn, naš čas je napreden ter beži s tolikero naglico, da na mater pozabimo, da smo zmiraj dalje od nje, zmiraj manj njeni otroci, zmiraj manj kri njene krvi. Vse je stroj, vse je dobiček, vse je naglica. Kmetški človek je številka, delavec je številka, s katero računajo gospodarji družabnega in gospodarskega reda. In številka je postala tudi mati. Kmet je zato, da gara in se trpinči od jutra do večera, delavec zato, da gara in se ubija, oba na svetu zavoljo dobička in „naprednosti“ „boljše“ družbe, oba zato, da čimveč producirata, prvi za sramotno ceno, drugi za sramotno mezdo. In naposled je prišla na vrsto še žena in mati. Tudi njo je treba izrabiti kot delavno silo, kot številko v današnjem družabnem redu. Pridna in marljiva je kakor čebela, boljša od moža, ker ji je treba za delo plačati manj nego možu — več dobička prinese. Mož z dela, mož s tovarne; na delo žene in matere in otroke, saj delajo kakor živali in majhno mezdo zahtevajo. — To so blaznosti in zločini današnjega gospodarskega reda.

Kmetska in delavska mati, obe sta srce in ognjišče družine, naroda in človeštva, za svoje trpljenje in garanje svetnici. Pa sta mar upoštevani? Sijaj, razkošje in blesk je v mestu, na visokih mestih in položajih, odkoder prihajajo „dame“ in „komiteji dam“, ki naj predstavljajo ženstvo naroda in države. Odkod ta pravica? Mar zavoljo naličenih lic in rok, naprašenega obraza in pordečenih ustnic? Mar zavoljo „visokega položaja“ in bogastva? Kaj delo, skrb, sivi lasje, garanje, trpljenje, solze, prečute noči, zgarane roke kmetskih in delayskih mater nič ne veljajo, nič ne predstavljajo, niso „reprezentativne“?

Koliko je deklet, ki bi rade bile neveste, žene in matere, ki bi rade imele dom, ognjišče, moža in otroke! Koliko je fantov, ki bi radi bili ženini, možje in očetje! Naj se mar vzamejo na beraško palico, na brezposelnost, na bajto in toliko zemlje, da še enega ne preživi?

Ljudske množice so obubožane, ne morejo kupovati za visoke cene industrijskih proizvodov. Lastniki veletovarn iščejo nove možnosti dobička. Spretno pletejo mreže, ki lahko povzročijo novo klanje. In matere bodo ogoljufane za kri svoje krvi, za vse želje in nadeje, za vsa upanja, vse prečute noči in grenka trpljenja, za rojstva svojih sinov.

Kri ni voda. Ljubezen je v krvi. In dekle postane nezakonska mati. Sama težko živi, s fantom se ne moreta vzeti. Detomor. In naša družba ima zakone in svojo posebno moralno. Po zakonu obsodi nesrečno dekle, jo izbóči ter ji nadene pečat manj vrednosti.

Naša dolžnost — fantje in dekleta — pa je, da s svojo mladostjo in svojim zdravjem v borbi priborimo svojim kr etskim in delavskim materam čast in pravico, sebi pa možnost, da ne bomo zastonj na tem svetu, da ne bomo samo številke, sebi v propast in drugim v blagostanje, da ne bo naša kri izjalovela, temveč rodila zdravo, pravično in socialno družbo z novo generacijo.

Jasmin

Vlado Cizelj

Vloga apna v življenju rastlin in v tleh

Ing. Ivan Kranjc

Stara je že naša zemlja. Kulturna tla, to je tla, ki jih obdelujemo, zasejavamo in s katerih pospravljamo poljske pridelke, pa so mnogo mlajša. Razvijala so se le počasi, pa tudi sedaj se še niso popolnoma ustalila, temveč so še vedno podvržena raznim spremembam. Vzrokov za to je mnogo. V glavnem pa so to: sonce s svojo toploto, mraz, voda, led, veter, voda z ogljikovo kislino in mikroskopsko majhna živa bitja v tleh — imenovana bakterije.

Po gorah se pečine čez dan na soncu močno segrejejo in radi tega raztegnejo. Ponoči se pa skalovje ohladi in zopet skrči. To se ponavlja iz dneva v dan in iz leta v leto. Ni torej nič čudnega, če skalovje, tem vedno se ponavljajočem raztezanju in krčenju ne more trajno odoleti ter končno razpoka. Podnevi se v te razpoke odceja voda raztopljenega snega ali deževnica. Ponoči pa, ko je hladno, ta voda zmrzne in se pri tem razširi, kajti led zavzame vedno večjo prostornino, kot jo ima ista količina vode. Sledečega dne se led v razpokah zopet lahko raztopi in voda zavzame zopet svojo prvotno manjšo prostornino. Razpoka pa se je pri tem, ko se je voda spremenila v led, že nekoliko povečala in se zato v njo nacedi še nekoliko vode. Ponoči voda v razpoki zopet zamrzne in se razširi, obenem pa se mora, čeprav neznatno, zopet razširiti razpoka. To se ponavlja dolgo vrsto let. Razpoke postajajo vedno večje in ko pritisne še veter s svojo silo se skalovje popolnoma zrahlja, odtrga in zdrči v dolino. Pri padcu pa se skala drobi in drobi tudi vse ono kamenje, ob katerega se zadeva pri padanju. Na ta način je zdrčalo z gorovja že mnogo kamenja v doline. Tu pa je nadaljevala priroda že v gorah započeto delo. Že omenjenim pojavom v gorah se je pridružila še voda z ogljikovo kislino s svojo sposobnostjo raztapanja raznih kamenin in bakterije, ki pretvarjajo odmrle rastline v takozvani humus. In zmes rudninskih delov in humusa so naša kulturna tla. Delovanje mraza pa opazamo tudi v ravninah. Če pustimo njive čez zimo v takozvani sirovi brazdi vidimo spomladi, da so se debele grude zemlje zdrobile.

Če pustimo izhlapeti nekoliko večjo količino studenčne, rečne, jezerske ali podtalne vode, nam zaostane na dnu posode nekoliko usedline, takozvani kamen, ki nam je dobro poznan pri kotlih parnih strojev, kjer nam zadaja obilo truda pri čiščenju istih. Čista deževnica pa ne zapušča pri izhlapevanju nobene usedline in je zatorej za polnjenje kotlov parnih strojev najprimernejša. Pri kemični preskušnji usedline vidimo, da obstoji ta v glavnem iz apna. Take vode, ki imajo v sebi raztopljenega več apna, so trde vode, v nasprotju z onimi vodami, ki imajo v sebi malo apna in so mehke vode. In od kod vodi ta usedlina? Voda v svojem toku počasi raztapa kamenje in to predvsem najlažje topivi apnenec. Kako voda izliže kamenje, lahko vidimo skoraj v vsaki strugi naših potokov in rek.

V apnenicah žgani apnenec zaostane kot živo apno. Če tega polijemo s primerno količino vode, pa dobimo gašeno apno. Gotovo nam je vsem dobro znana vporaba apna v stavbarstvu, toda v gospodarstvu mu posvečamo v marsikaterem slučaju le malo premalo pažnje. O tem pa nekoliko pozneje.

Če polijemo zemljo z nekoliko solne kisline opazimo dviganje mehurčkov in slišimo šumenje. Vzrok temu pojavu je predvsem apno v tleh. Čim več je apna v tleh, tem jačje je šumenje in dviganje mehurčkov. V vseh tleh pa ni enako apna, ampak ga imajo nekatere zemlje mnogo, druge pa zopet manje. Zemlje, ki leže v višjih legah, imajo samo neznatne količine apna. In tem zemljam bi morali priskočiti na pomoč z gnojenjem z apnom. In pogledjmo zakaj!

Če sežgemo rastline, njihove posamezne dele, seme ali sadeže nam ostane končno pepel. Ta pepel pa po svoji kemični sestavi ni enoten. S kemično preizkušnjo lahko dokažemo in ugotovimo vse različne sestavne dele pepela. Izvor vseh teh različnih spojev v pepelu je zemlja, iz katere jih rastline kot hrano črpajo s svojimi najmanjšimi in najtanjšimi koreninami in to vedno le raztopljene v vodi. Da zamore rastlina pravilno uspevati, morajo gotovi spoji ali hranila biti vedno na razpolago v zemlji. To so takozvana neobhodno potrebna hranila, za razliko od onih spojev, ki jih tudi najdemo čestokrat v pepelu rastlin, ki pa nimajo hranilnih sposobnosti. Če neobhodno potrebnih hranil ni v tleh, ali pa ne v zadostni meri, pa tudi če jih iz katerega drugega vzroka rastlina ne more črpati iz zemlje n. pr.: radi dolgotrajne suše, ali ker se nahajajo ta hranila v tleh v taki vezani obliki, da jih voda težko raztopi, začne rastlina slabeti in končno tudi usahne. Med te rastline neobhodno potrebna hranila prištevamo tudi apno (kalcij-Ca). Da rastlina v resnici ne more uspevati brez apna, nam dokazujejo poskusi v loncih s hranilnimi tekočinami, katerim dodamo vse hranilne snovi razen apna. Rastlina v taki tekočini prav kmalu uvene. Razen kot hranilo, je potrebno apno rastlinam tudi kot odstranjevalec škodljivih učinkov nekih kislin v rastlinah. S temi kislinami se zveže apno v neškodljive spoje. Kisline se nahajajo za časa rasti predvsem v listju, kjer je tudi glavno delovanje apna. Ko je končana rast rastlin, najdemo največ apna v listih in v onih delih, ki začno leseneti. Pepel različnih rastlin vsebuje apna v različnih količinah. Iz tega sledi, da so ga razne rastline črpale iz tal različno — torej ga tudi potrebujejo različno. Največ rabijo apna detelje, lucerne in trave.

S hlevskim gnojem vračamo zemlji med drugimi rastlinskimi hranili tudi nekoliko apna, toda večkrat nam je potrebno poseči tudi po umetnih apnenih gnojilih. Kot gnojilo vporabljam apno v dveh oblikah in sicer kot zmlet apnenec in živo apno. Poslužili pa se bomo vedno predvsem onega, katerega nabava je zvezana z najmanjšimi stroški. Če smo v posesti sejalnega stroja, se poslužimo za raztresenje istega, ker raztresa najenakomerneje in obenem lahko reguliramo tudi količino potrebe. Apnenec naj bo zmlet čim finejši, da se lahko bolj enakomerno raztresa in da se lažje raztopi in

tako pride hitreje do učinka. Živo apno pred raztresenjem ugasimo z malo vode na suho, tako da razpade v prah. Razume se, da se morajo tudi apnena gnojila, kakor vsa druga gnojila po raztresenju plitvo zaorati ali pobranati.

Poljedelec dobro ve, koliko muke je treba predno obdela težko glineno zemljo. In ravno to težko stlačeno zemljo se lahko popravi z živim apnom. Apno privlači iz zraka ogljikovo kislino, se pri tem razširja in drobi zemeljske grude. Tla postanejo s tem rahlejša, tako da se zamorejo mnogo lažje obdelovati. V dobro obdelani zemlji pa so dani rastlinam vsi predpogoji za dobro rast in za čim večji pridelek.

Skoraj v vsakih tleh se nahajajo razne rudnine, ki vsebujejo vse one spoje, ki so rastlini potrebne za njeno življenje, toda največkrat v taki vezani obliki, da jih rastlina ne more lahko izkoristiti. V tem slučaju je živo apno oni faktor, ki razkrajja te rudnine, predvsem kalijeve in jih tako napravi dostopne rastlinam. Povsod tam, kjer se močno gnoji z umetnimi kalijevimi gnojili, pa se mora predhodno gnojiti tudi z apnom, ker kalijeve soli močno izrabljajo apno v zemlji. —

Zivo apno osušuje vlažna tla in segreva hladna.

Tudi kislota se popravlja z apnom. Kisline v tleh se zvežejo z apnom in tako se odstrani njih škodljivi vpliv na rastline. Kisle trave in druga kislota zelišča izginejo. Skratka, kdor hoče imeti res dobro krmo, ta naj predvsem na travnikih ne šteti z apnom.

Pri enostranski vporabi umetnih gnojil postane zemlja lahko kislota in v tem slučaju ne le, da gnojila ne delujejo, ampak lahko postanejo tudi škodljiva. V tem slučaju lahko pomaga zopet apno, ki se zveže s kisljinami v neškodljive spoje. Boljše pa je raztresati apno večkrat po malo, kakor pa samo enkrat v veliki količini.

In zdaj pogledajmo še kako delujejo apnena gnojila na lahkih peščenih tleh. Za ta tla je boljše uporabljati zmlét apnenec. Z njegovo vporabo postane peščena zemlja bolj kompaktna in zadržuje dalje časa vodo v sebi, ki sicer v pusti, z apnencem negnojeni zemlji hitro pronica v globlje sloje in odnaša s seboj tudi vsa raztopljena rastlinska hranila. Z apnencem pognojena tla pa se nahajajo v takem stanju, da vežejo rastlinska hranila, ki jih rastline lahko izkoristijo.

Iz vsega navedenega vidimo, da je tudi apno, kakor vsa druga hranila potrebno uspešnemu razvoju rastlin in dobrem stanju zemlje sploh, zato je mu moramo od časa do časa in od prilike do prilike posvetiti malo več pozornosti. Rastline nam bodo zelo hvaležne in nam bodo dajale boljši in večji pridelek.

Gruda živi samo iz lastnih sredstev — poravnajte naročnino!

Borba za novo življenje

Joža Musil

Razen Pavleta ni nihče vedel o zaupljivem prijateljstvu, ki je vladalo med Cilko in Alešom. Nihče na vasi pa tudi ni vedel, kaj se je med Cilko, Marto, Pavletom in Alešem zgodilo.

Splošno je obveljalo, da je Aleš obolel, in s to domnevo so prihajali vaščani k starima Logarjevima, kar pa za njiju ni bilo nič novega.

Aleš se je neizmerno začudil, ko je oče nekega dne pritisnil nanj, češ da mora k zdravniku.

„Ne vem, zakaj, oče, ko mi vendar nič ni. Nikamor ne pojdem!“

„Pa mi povej, kaj ti je?“

„Oče, po tem ne vprašujte,“ se je Aleš izvil; a tudi pozneje, kadar sta mati ali oče napeljala pogovor na to, je Aleš že kako zasukal pogovor na kaj drugega, ali pa se je enostavno izmuznil iz hiše. Zaman sta si stara Logarjeva belila glavi zastran Aleševe spremembe.

Nepovratno je tonil dan za dnem, poln skrbi in vsega hudega.

Nad pokrajino je zadihal predzimski čas. Jutra so vstajala iz gostih megel, ki so težko visele nad gozdi in vasjo. Čez polja je izza holmov in hribov udrla mrzla sapa. Selivke so se zbirale za polet na jug. In veter je trgal in stresal z dreves orumenelo listje ter ga raznašal in vrtil po zraku.

Ti dnevi so bili za Aleša najbridkejši.

Koncem septembra se je bil Peter Sojer vrnil iz zapora. Kmalu za tem pa je odšla Cilka v glavno mesto.

To noč Aleš ni zatisnil očesa. Ko izgubljen je blodil po poljih in travnikih, in ko se je naposled proti jutru vrnil domov, se je oblečen vrgel na posteljo in ni mogel zaspati. V prsih ga je bolelo in razjedalo hrepenje po ljubljennem dekletu, in srce se mu je krčilo in trgalo od brezupne ljubezni. In tako se je trpinčil vse noči, ki so bile kakor večnost. Nepre-spane noči so mu razorale blede obraz, da je sleherno jutro, ko je Aleš vstal, stara Logarica bolestno vzdihnila ter si skrivaj otrla solzo.

Kakor svoje osvobojenje je pozdravljal Aleš dan, ko je moral v vojake. Mrzlično in z naglico se je pripravljaj za odhod. Brez posebnega občutja se je doma poslovil ter oklevajoče odšel v novo življenje, z majhnim upanjem, da najde v njem pozabo in lek za grenko rano.

5.

Kipar Pavle Mežan, vrnivši se z nočnega potepa in veseljačenja ni legel spat, ampak stopil v svojo delavnico.

Malomarno je zvelkel s sebe suknjo ter se skrušeno spustil na stol, odkoder se je nepremično zagledal v doprsni dekliški kip, stoječ sredi cvetja na majhnem stolčku.

„Marta — ljubljena Marta!“ je šepetal in od vina težka glava mu je padla na prsi. S tresočo roko je segel po cigareto, jo prižgal in slastno sesal dim.

Prazno in omotično je zrl v dekliški obraz — podobo Marte. Iz tega obličja, ki ga je ustvaril v trenutkih breznadejnega hrepenenja iz mrtve gmote, je sijala milina in plemenitost žene. K tej podobi se je vračal sleherni dan, pozno v noči, potem, ko je zaman iskal v nočnih lokalih ob vinu in v ženski družbi pozabe svoji grenki bolesi. Koliko žensk je že imel, odkar sta se bila z Marto razšla, toda od sleherne se je vračal s studom in grenkobo. A tudi prijateljska družba ob vinu mu je presegala, piškajoča zamorska godba ga je trpinčila, in le sanjava in tiha godba ga je za trenutek utešila. Tako je blodil iz kraja v kraj in tratil dan za dnem . . . Toda, za čudo, volje do dela in ustvarjanja ni izgubil. Včasih je delal z veliko vnemo, strastno, in ustvarjal močna umetniška dela, ki so mu prinesla v umetniških krogih ugled in veljavo. V trenutkih pa, ko je bil najstrastnejši in poln navdihnenja, se je loteval dela, čigar prva podoba se mu je izoblikovala v duši takrat, ko je bil za en sam dan v rojstni vasi. Previdno in z ljubeznijo ga je vstrajal; poslednji čas goreče in z vnemo, ker ga je skušal dovršiti preje, nego odrine v tujino, kjer je nameraval ostati del časa ter tam proučiti kiparsko umetnost tujih narodov.

Delo je prekinil le, kadar je zablodil po mestu in iskal utehe hrepenenju in bolesi. Toda to se je ponavljalo skozi dve leti. V tem času ni šel nič domov, le včasih je napisal par vrstic in jim priložil nekaj denarja.

Ko je včasih posedal pred Martinim kipom, je premišljal, zakaj ne more izbrisati iz svojega življenja tega dekleta. Koliko lepih žen in deklet je že poseglo v njegovo življenje, a vse je pozabil, vse izbrisal iz spomina, pokopal za zmiraj v minulost, da niso njih podobe nikoli več zagorele v njegovi duši. — Toda Marte . . . nje ni mogel pozabiti. Žal mu je bilo, da se je z njo razšel. Večkrat ji je napisal pisma, hoteč vse popraviti in preklicati, pa jih ni nikdar odposlal. V duši sta bila hud boj ljubezen in užaljen ponos. In ponos je vselej zmagal; bil pa je prešlaboten, da bi v Pavletovem srcu izbrisal spomin in uničil podobo ljubljene Marte . . .

Toda Pavle je kmalu spoznal, kaj ga tako nerazdružno veže z Marto. To dekle je oživljalo v njem spomin na ugasle mladostne sanje. V Marti je gledal in občutil utelešeni dih prirode na čijih razgaljenih in sočnih grudih je zrasla njegova mladost. Iz tega dekleta je vel vonj zemlje, poln skrivnosti in tajen gozdnih globin in tišin, zelenih trat, zoranih njiv in polja. Njen glas mu je vračal trenutke, ko je kot fanté postajal ob mlinu in zasanjano prisluškoval vodnim curkom, ki so se penili in kodrali čez mlinska kolesa in težko padali v temačen tolmun.

Samo v teh mislih ter ob Martini podobi je našel Pavle uteho razrvani duši in bolečemu srcu. V tem velikem mestu, čigar življenje se je zdelo Pavletu kakor mračna puščava, so bile te misli in spomini hladeča in sočna oaza, klic izgubljene mladosti.

Tako je bilo tudi ta dan, ko se je po nočnem veseljačenju vrnil v svojo delavnico ter ves zastrupljen in razrvan iskal zdravila v spominu na Marto in svojo rojstno vas.

Dolgo je nepremično zrl v kameno podobo Marte . . . Daniti se je že pričelo, ko se je dvignil s stola, si oblekel delavno obleko ter pričel delati na skupini postav in teles, stoječi v kotu in zmiraj skrbno zagnjeni. Pavle se je lotil dela s toliko vnemo, da še opazil ni, kako je sonce razlilo svojo svetlobo po delavnici, kjer so še zmiraj gorele električne luči. Ves zatopljen v delo, je preslišal trkanje na vrata; preslišal ga je tudi, ko se je v drugo ponovilo, šele tretje trkanje ga je vzdramilo, da se je odzval. Jezilo ga je, da ga prav zdajle motijo.

„Kdo neki je?“ je pomislil, a že so se odprla vrata in v delavnico je vstopila Cilka Sojerjeva.

Pavle je osupel zrl v Cilko; ko da je sanjska prikazen: „Cilka, odkod si se vzela? Še na um mi ni prišlo, da dobim tako imenitnega gosta. Stopi naprej in sedi. Lepo je in vesel sem, da si me obiskala. Si mar prišla v mesto na obisk?“

„Ne, Pavle. V mestu sem že malone dve leti.“

„Tako? Gotovo študiraš, kaj?“

„Da — pravo.“

„No, glej, glej, bodoča odvetnica. Sijajno! Pa da se nisva nič srečala v mestu?“

„Na sprehod grem malokdaj, v družbo še manj, a sem te vendarle, Pavle, nekajkrat videla. Toda nisem se ti upala približati. Zvedela sem, da si postal velik in cenjen umetnik, kaj bi z menoj, revno študentko, ki se preživlja z miloščino in poučevanjem. Vedela sem, kje stanuješ, a si nisem upala nadlegovati.“

„Ampak, Cilka, čemu vse to? Za te sem zmiraj stari prijatelj Pavle.“

„Danes pa sem se opogumila in prišla. In ne šteji mi v zlo, če ti bom povedala par stvari, ki te bodo neprijetno zadele.“

„Govori; hitro! Se je mar kaj zgodilo?“

„Bojim se.“

„Koga?“

„Tebe, ker boš hud, ko ti povem, po kaj sem prišla.“

„Povej karkoli, od tebe bom vse prenesel.“

„Pavle — skrb za tvoje življenje me je privedla . . .“

„Tako?“

„V kolegiju in na vseučilišču se vseprek šušlja, kako razuzdano da živi sicer ugledni kipar Mežan. Visokošolci, ki so bili v tvoji ponočni družbi, bahavo in z naslado pripovedujejo o najbolj kočljivih rečeh. Prosim te, povej mi resnico! Je res, kar govorijo?“

„Res,“ je mračno dejal.

„Pavle,“ je zaprepaščena vzkliknila, „kako si mogel pasti tako globoko! Spomni se večera na naši vasi, ko si tako odločno zatrjeval, kako boš s svojim umetniškim ustvarjanjem služil najbednejšemu ljudstvu!“

„To mislim tudi storiti. Glej, delo, ki se je tisti večer rodilo!“ je ponosno dejal in odkril delo, na katerem je pravkar delal.

„Ah,“ se je izvilo Cilki iz grla.

„Križev pot in vstajenje zatiranih in izkoriščanih“, je samozavestno drhtel Pavle.

„Kako lepo! Te odločne postavbe kmetov in delavcev! Glej, in ta izraz v njih obrazih. V njih berem vse trpljenje rodnega kraja. In tu — žena iz ljudstva — njeno naročje je zarja bodočnosti, za katero tudi ona trdno stiska pesti, za zmago tisočev in tisočev, ki se do onemoglosti bijejo za svoje življenje. Vsa celota pa tvori skladno podobo odločne in nezlomljive volje in vztrajnosti. Skrivnostno in lepo, res, močno skrivnostno! Pavle, ti si velik človek in mož.“

„Pravkar pa si govorila drugače, Cilka.“

„Umetniki ste čudni ljudje. S svojimi deli visoko dvignete človeka, da zre v najskrivnostnejše lepote, toda vaše osebno življenje . . .“

„ . . . je življenje navadnih smrtnikov. Naše življenje služi popolnoma oplemenitvi človeškega življenja. Precej težka služba, vsem željam in hrepenjenju se moraš odreči. Življenje, ki ga živim, je daleč od mojega hrepenjenja. Glej, ona — zaradi katere je postalo moje življenje pekel,“ je s povdarkom dejal in pokazal na dekliški kip.

„Marta,“ je začudeno rekla Cilka.

„Da, Marta,“ je za njo tiho in bolestno ponovil Pavle.

„Sta se razšla?“

„Da, razšla sva se.“

„A zdaj oba trpita. Zato je bila Marta po tvojem nenadnem odhodu vsa potrta. In zakaj sta se razšla?“

„Njen oče je kriv najine ločitve.“

„Vranica?“

„Da, Vranica, ta stari skopuh, ki ceni človeka po denarju. Bil sem mu za Marto pre slab in klavern ženin, pa nama je prepovedal sestajati se. Takrat sem bil preponosen, da bi se uklonil njegovemu častihlepju in lakomnosti. Zbežal sem od Marte, ko mi je to povedala. In zdaj trpim,“ je vzdihnil.

Cilka je molčala in zaman iskala besede, da bi mu kaj rekla.

„Odtlej nisem bil več doma, a tudi o Marti nisem odtlej ničesar čul.“

„Pozabi, Pavle, in začni drugačno življenje, prosim te. Glej, tudi z Alešem sva se razšla. Po moji krivdi. Odločila sem se, da grem študirat pravo, a to je bil vzrok najine ločitve. Srce mi je krvavelo, ko sem bila poslednjič z Alešem. Ti veš, Pavle, kako rada sva se imela . . . a drugega izhoda ni bilo. Neizmerno sem trpela, . . . in trpim še zdaj, toda svojo bol hlabro prenašam. Zakaj, tudi v odpovedi je moč življenja. V primeri s teboj sem le slabotna žena, toda svoje trpljenje možato zmagujem, ti pa kloniš in padaš pod njegovo težo.“

„Kaj pa Aleš?“

„Upam, da je pozabil. Nisva se več videla, odkar sem mu bila povedala svojo odločitev. Zdaj pa je pri vojakih.“

„Aleš je pri vojakih?“

„Da!“

„A ti, Cilka, si ga pozabila?“

„Nisem.“

„Kaj, če tudi Aleš ni prebolel in pozabil? Nesrečen je in trpi ko jaz!? Čudovita bitja ste žene. Kdo vas more razumeti?“

„Ne misli, Pavle, nisem se razšla z Alešem zavoljo muhavosti ali drugega fanta. Ne. Vzrok najine ločitve je bila zelo važna stvar. Takrat, ko smo šli s postaje, sem kmalu, ko si se ti ločil, srečala očeta, ki ga je uklejnjenega vodil orožnik. V dno duše so se mi takrat zajedle očetove besede, češ, da za siromaka ni na svetu pravice. In tedaj sem sklenila, da bo vse moje življenje posvečeno borbi za pravico revnega človeka. Tej odgovorni in težki dolžnosti sem žrtvovala vse hrepenenje in želje. V sebi sem morala zatreti svoj lastni jaz; da bi se mogla čisto predati tej dolžnosti, sem morala odstraniti vse zapreke . . .“

„Kar pa vajina ljubezen gotovo ni bila,“ ji je Pavle upadel v besedo.

„Bila, Pavle, da bi mogla izpolnjevati, kar sem si naložila, je bila potrebna popolna samostojnost, to sem že v začetku vedela, zato nisem hotela varati Aleša, da bi si ustvarjal prazne upe. Vse sem mu resnično povedala.“

„A on?“

„Zdi se mi, da tega ni vzel resno. Upal je, da bom umaknila svoj sklep. Povsod sem se ga izogibala, dasi sem vsa gorela v hrepenjenju po njem. Morda pa me je zdaj že pozabil . . . Jaz ga nisem pozabila, in ga nemara nikoli ne bom . . . Rada ga imam! Toda moja volja je jajčja. In moč se preizkusi tudi v odpovedi. A, ti, Pavle, mož si, pa vendar kloniš pod težo življenja.“

Pavle pa je molčal in slastno vdihaval tobačni dim.

Na vrata je nekdo močno potrkal in koj nato je vstopil v delavnico mlad mož, oblečen v siv leten površnik. Bil je visoke in sloke postave, bledikastega obraza z resnim čelom, izpod katerega so se odločno iskriale žive oči. Iz njega je dihala moč in mladost. V delavnico je priburil ko veter, glasno pozdravljajoč Pavleta. Čim pa je ugledal Cilko, je postal tišji in umirnejši ter se vprašujoče ozrl v Pavleta in dejal: „Ah, obisk imaš.“

(Dalje prih.)

Oráč

Vlado Cizelj

Fantovsko sonce

Šaljiva zgodba z resnim poudarkom

Vinko Bitenc

Likebov Nace

Izpod zakrpane odeje se je najprej prikazala glava z razkuštranimi lasmi nato zagorel, mozoljast obraz s predrznimi, živahnimi očmi in slednjič še roke, ki so se stegnile visoko v zrak.

„A-a-a! so na široko zazehala usta, sivo-zelenkaste oči so se uptle v okno, skozi katerega je v širokih pramenih sijalo sonce naravnost na posteljo zaspanca.

To je bil Likebov Nace.

Preden se je popolnoma predramil in se dodobra nazehal, je gotovo minilo četrť ure. A Nacetu očitvidno ni dišalo, da bi se skobacal iz postelje. Roke si je dal pod glavo in se zazrl v strop. Misli so se mu sukale okrog dogodkov minule noči. Kar z zobmi je zaškrtal, ko se je spomnil na sinočnje ponesrečeno vasovanje pod oknom Deglove Maričke. Tisti prokleti Anžonov teleban mu je vse pokvaril. Tako si je bil Nace vse lepo zamislil, celo lestev si je bil mimogrede „izposodil“ pri nekem kmetu na Brdu. Marička pa ni bila nič kaj voljna, razgovarjati se z njim in se mu sprva še oglasiti ni hotela. Slednjič je vendar odprla okno.

Da naj kar brž odide odondot, mu je je dejala, ker lahko se zgodi, da pride Anžonov Francelj tod mimo, pa bi se z njim, z Nacetom, gotovo ne pogledala preveč lepo.

Joj kako so ga užgale tiste besede! Njega naj si upa lotiti tak poscané, kakor je Anžonov Francelj?!

— „Veš, Marička, če ga dobim nocoj, ga kar potolčem! — je siknil in splezal z lestve nizdol.

— Lestev podžagam — mu je šinilo v glavo, — da si bo hudič zbil butico! —

Žage ni bilo pri roki, zato je Nace potegnil iz žepa precej velik, zakrivljen nož in z njim narezal obe stranici lestve ravno čez sredo. Nato je lestev prislonil nazaj k steni in odšel.

„Le škoda, da nisem videl, kako je Anžonov junc lopnil z lestve!“ so se Nacetu škodoželjno zasvetile oči in je od zadovoljnosti lopnil z roko po končnici postelje.

Potem se je spet zamislil.

Ne more si pridobiti naklonjenosti Maričke, pa si je ne more! Koliko si je že prizadejal za njeno ljubezen — pa vse zastonj!

In to vse zato, ker ji je Anžonov zmešal glavo. Ah, zakaj ni bolj pomeril sinoči tam za brdskim potokom! Kamen bi Anžonovemu zdrobil bučo in nihče bi ne vedel za napadalca. — Pa če bi bil on, Nace, kakšna pokveka, bi naj še bilo, ne jemal bi si Maričkine hladnosti tako k srcu. Seveda, tako „zal“ ni, kakor Anžonov jazbec, je pa zato pametnejši in — kar je glavno — edini sin na najbogatejšem gruntu pod brdskim zvonom. O Marička si

bo še rada premislila! Saj v nedeljo gresta tako z materjo k Deglu snubit — takorekoč. Stari Degel ju je povabil, češ da se že enkrat zmenijo, kako in kaj. Degel si njega na vso moč želi za zeta. Joj, kakšno lepo življenje bi imela Marička pri njem! Več ko nebesa!

„Marička mora biti moja, pa če se Anžonov na glavo postavi!“ je glasno vzkliknil Nace in skočil iz postelje.

Prav tedaj je stopila v sobo Likebška, visoka, debela ženska, z zdravimi, še okroglimi lici. Človek bi ji komaj prisodil štiri križe, pa jih je vendar imela že pet in še čez.

„Sveta Marija, šele zdaj si se skobacal iz postelje,“ je pogledala v čumnato, kjer si je Nace natikal hlače. „Vsaj danes bi se malo bolj pobrigal za delo, saj veš, da je košnja in imamo ljudi pri hiši.“

Če bi Nace ne bil ravno tako dobre volje zaradi veselih misli na Maričko, bi se bil sirovo zadržal nad materjo, naj ga pusti v miru, kakor je imel navado. Tako pa je preslišal materino očitiranje, skočil k nji, jo zgrabil okoli vratu in se parkrat zavrtel z njo po sobi.

„Juhuhu! Mati v nedeljo greva pa snubit, kajne?“

Deglova Marička mora postati moja, razumete?“ je zavpil materi na uho.

„Tak pusti me no, sitnež hentani,“ se je skušala Likebova mama, kakor so jo nazivali v vasi zaradi njene štemanosti, oprostiti sinovega objema. Toda samo na videz; v resnici se ji je dobro zdelo, da je Nace vendar enkrat boljše volje.

„Za božjo voljo, kaj si ponorel? Kdo ti jo pa brani, Maričko? Kar vzemita se, čimpreje, tem bolje. Samo to ti povem, fant: posestva ne dam preje iz rok, da boš nehal ponočevati.“

„Hahaha, hahaha! se je smejal Nace, plesoč po sobi. Dobro je vedel, da mu mati vse dovoli, kar le on hoče. Saj je bila vsa zaljubljena v svojega sina edinca. Vsi otroci so ji pomrli še kot dojenčki. Zadnji, Nace, pa je ostal. Očeta ni poznal. Bilo mu je komaj leto dni, ko je umrl oče. Zato ni bil deležen očetovske vzgoje. Mati pa mu je v svoji slepi ljubezni marsikaj dovolila, kar bi ne smela. Pa tudi pomanjkanja ni bilo nikoli pri hiši, preje izobilje. In tako se je Nace razvil v precej svojeglavega in objestnega fanta, ki si ni pustil ničesar ukazovati. Kadar je bil posebno slabe volje, mu še mati ni smela ničesar reči.

Tako dobro razpoložen, kakor to jutro, pa Nace že dolgo ni bil. Likebška se je kar čudila.

„Mati,“ je govoril v smehu, „ponočevanja me pa noben hudič ne bo odvadil. Kadar bo Marička moja žena, bom pa ostajal lepo doma in — zibal, hahaha!“

Likebška se je morala nasmejati norčavemu sinu.

„Nace,“ je dejala, „o tem se bova že še pomenila. Kakor boš hotel, boš naredil. Samo nekaj me moraš ubogati.“

„Saj že vem, kaj mi boste načvekali, mati. Nič ne slišim! Lačen sem, zajutrk mi prinesite!“

„Že grem, takoj ti prinesem. A Likebška ni šla, nego je pristopila k mizi.

„Nace, obljubi mi, da ne boš več popival.“

Materin mehki pogled ga je spravil nekoliko v zadrego.

„Vedel sem, da bo kaj takega,“ je mirno odgovoril.

„Tole vam rečem, mati: če dobim Maričko, ni treba nikakih obljub; če pa ne, bom požrl vse vino, kar ga premorejo jaršovski in brdski oštirji, pa če nastavim gobec pod pipo, hahaha.“

„Kako pa govoriš!“ se je vznejevoljila Likebška. „Marija pomagaj, kar čisto boš podivjal!“

„Zajutrk, mati!“ je Nace udaril po mizi.

„Joj, kako se mudi! Iz postelje se pa ne spraviš zlepa! Grem, takoj bom prinesla.“

Čez kratek čas se je kadil na mizi pred Nacetom zajutrk.

V sobo je pristorkljala kokošarjca Majda s košem na hrbtu.

„Dober dan vam Bog daj! Mama Likebova, kokoške pobiram danes, petelinčke in jarčke. Imate kaj? Tudi jajčka vzamem, ali kakšen funt masla.“

„Bo že kaj, Majda. Kaj je novega po svetu?“ je iz navade vprašala Likebška.

Majda je menda komaj čakala na to vprašanje. Beseda se ji je sprožila, kar v eni sapi je zregljala vse količkaj važne novice.

„Oh, novega pa dosti! Pomislite, Parkeljnovi Manco iz Guncelj je včeraj brcnila krava ravno pod vamp. Pa noseča je, revica! Ježeš, kaj bo z otrokom? Bormezov Miha — saj ga poznate, iz hribov se je priženil v Kleče — je na take viže pretepel babo, da ji je menda polovico reber polomil. Zdaj je on v kehi, ona pa v bolnišnici. Dleskova Špela je dala za mašo, da bi na Posavskem toča pobila. Pravi, da zato, ker je njen zapeljivec s Posavja doma. To pa že veste, da so pri Deglu na Brdu sinoči kradli? Ne vem že, koliko tavžentov so odnesli. In pri —.“

„To pa ne bo držalo, Majda,“ ji je Nace presekal besedo. „Gotovo so Maričko ukradli, pa ne tavžentov.“

„Če ti bolje veš, pa ti pripoveduj,“ je užaljeno odvrnila Majda.

„Nace se samo šali, Majda,“ je pripomnila Likebška.

A Majda nato:

„Če vse tako dobro veš, Nace, pa še to povej, kdo je Anžonovega Franceljna krecnil po nogi, da revež zdaj kar švedrá“

Ko je Nace to zaslišal, je planil s klopi.

„Anžonov Francelj švedra? Imenitno! To mi je pa všeč, hahaha!“

Skakal je po sobi, se od smeha priklanjal in se držal za trebuh.

Kaj te je pa vščipnilo, prismođé,“ se je hudovala Likebška, Majda pa je zmajevala z glavo.

Odšli sta v vežo.

„Torej jo je vendar izkupil pod oknom!“ je Naceta še vedno silil smeh. Že dolgo ni šel s takim veseljem na delo, kot tisto dopoldne. (Dalje.)

Švehla, Stambolijski, Radić

(Tvorci slovanskega agrarizma)

Francè Gerželj

Politični voditelj, kakršen je bil Antonín Švehla, potrebuje poleg bistrega razuma, znanosti in širokega obzorja stvarno fantazijo, ki gleda in sluti bodočnost v mejah stvarnosti, potrebuje pa še političen talent in trdno voljo v uresničenje tega talenta. Vse to je imel Švehla že od mladosti; te vrline in sposobnosti je skozi vse svoje življenje le še izpopolnjeval ter oblikoval. Bil je vsekakor izreden političen talent, poleg tega pa človek izredne energije in avtoritete.

Če motrimo njegovo stvarno politično udejstvovanje bodisi v stranki še za dobe stare Avstrije, bodisi v stranki v mladi češkoslovaški republiki ali pa v vladah, ki jim je kot ministrski predsednik načeloval, moramo ugotoviti, da je najznačilnejša prvina in osnova vsega Švehlovega političnega delovanja — konstruktivnost z načelom: vladati (ali pa sovladati) za vsako ceno. Temu političnemu elementu Švehle so sicer ugovarjali mnogi člani v kmetski stranki, kar je privedlo celo do neznatnega razkola. Toda ob podobnih prilikah je vselej zmagala Švehlova energija in avtoriteta. To politično konstruktivnost zasledimo že v prvi dobi Švehlovega političnega nastopa, ko se je morala nanovo organizirana kmetska stranka prilagodjevati razmeram in politični oblasti cesarske Avstrije. Že takrat Švehla ni nikoli tvegala izbruha in ostrega nastopa proti političnemu jarmu z Dunaja iz čisto enostavnega razloga, ker je namreč trdno veroval v svojo stvarno politično fantazijo, ki mu je narekovala tako politično taktiko, na drugi strani pa je čisto matematično računal, da mora biti kmetsko ljudstvo za podobne nastope gospodarsko močno in samostojno. Svetovna vojna je pravilnost njegove politične stvarne fantazije le še potrdila, da je mogel še jasnejše gledati v najbližjo bodočnost, obetajočo češkoslovaško samostojnost in državno organizacijo. Ogromne gospodarske, socialne in politične pridobitve kmetske stranke in gibanja, ko so se leto za letom zbirale po zaslugi Švehlove konstruktivnosti, so dobile pravo veijavo in pomen v tistem trenutku, ko je bila češkoslovaška država takorekoč dejstvo ter je obstajalo samo vprašanje, kdo in kako naj vzame oblast ter izvedbo organizacije v roke. V tem odločilnem trenutku so se pokazali uspehi te kmetske konstruktivnosti v vsem bistvu in moči: politično enotna stranka, močne gospodarske zadružne organizacije, vse to je bilo toliko silno, da je moglo in moralo v tem odločilnem hipu sodelovati v največji meri in seveda prevzeti na svoja ramena največji delež odgovornosti. Namen stranke in gibanja, ki je do tega trenutka skrbelo le za svojo utrditev in porast, se je iz tega ozkega okvira prenesel na široko polje državnosti ter graditve mlade države, politično, gospodarsko in socialno. Vzporedno s tem pa se je preoblikovala tudi politična konstruktivnost Švehle; iz ožjega bistva — služiti stranki in gibanju — je stopila v širšega — služiti narodu in državi. Švehlova konstruktivnost je tako dobila

državniški značaj; stranka se je zavoljo novega položaja preimenovala v republikansko, izgubila mnogo na svoji revolucionarnosti ter se odrekla razredni borbi in ostrini, kar je pa mogoče razumeti le, če upoštevamo, da je morala kot največja stranka prevzeti največjo odgovornost za ureditev demokratične države ter je morala pričeti dejansko izvajati svoj gospodarski, politični, državni in nacionalni program, skratka, sodelovati pri ureditvi države.

Jasno je, da med posameznimi strankami, ki so sodelovale pri ureditvi države niso izostale težave in nasprotja, kar je na eni strani rodilo v vrstah kmetijske stranke odpor proti Švehlovi državniški konstruktivnosti, češ naj preide kmetijska stranka v opozicijo, na drugi strani pa so ostale posamezne stranke grozile z izstopom iz vlade, kar bi izzvalo politično krizo. V takih trenutkih se je Švehla izkazal ter uveljavil s svojim političnim talentom in konstruktivnostjo, v tem je bil pravi politični umetnik. Lastno stranko je prepričal z načelom, da mora sodelovati v vladi za vsako ceno: „V politiki je često zelo nemirno. Kadarkoli je padla vlada, so nekateri klicali, naj gre Švehla s svojo stranko v opozicijo, kar pa je isto, kakor če bi kmetu svetoval, naj v času težav pobegne s svoje zemlje. Mi ne bežimo, pa naj udarjajo strele, mi ne bežimo in se sprašujemo, kaj nam je početi — —. Nas še preveč teži nekdanje tlačanstvo in robstvo, zato stremimo k zanikanju. Vzgojeni smo bili za večni odpor. Toda danes nimamo za kaj rohneti, ko je država naša, danes moramo le delati in graditi.“ S prevdarnostjo kmeta je Švehla odklanjal vsako misel na opozicijo: „Ako zidamo hišo, bom pomagal z delom in svetom, ne pa oviral dela z zabavljanjem.“ Zasluga te politične taktike je, da je kmetijska stranka zmiraj v vladi, vendar pa je zadnje čase občutili, da jo vprav zaradi tega nekoliko okostenela in ostarela. V nič manjši meri pa je Švehla na podoben način pomirjeval vladne stranke, opozarjajoč jih vedno, da morajo s svojim delom služiti narodu in državi, ne pa škodovati z razdiralnim delom. Voditeljem posameznih strank je često dejal: „Priatelji, bodimo budni, da bomo vedeli kam iti. Dajmo glave skupaj, da bomo več vedeli. Zdramimo svoja srca in svojo zavest, da bomo imeli v tem najvarnejši kompas . . . Ni vse, če smo si svobodo priborili, najtežje je državo in svobodo ohraniti.“

Ta politična konstruktivnost je dala vsej češkoslovaški notranji politiki poseben pečat; a o Švehli so inozemski časopisi pisali: „V vasi blizu Prage živi kmet. In ta kmet vodi vso češko politiko.“

Poleg politične konstruktivnosti je bil stvaren in realen politik in vodja. Razumel je, da kmetškemu ljudstvu ne zadošča le politična organizacija, da bi si priborilo svoje pravice in moč. Ustanavljal je zato strokovne organizacije, najprej pridelovalcev sladkorne pese, krompirja, lana in konoplje, nato zadruge, hranilnice in posojilnice ter Agrarno banko. Gospodarska podlaga je temelj, na katerega je treba vse zgraditi. Družabno gospodarski naziv Švehla se je tesno vezal na zadružno gibanje: „Globoko sem prepričan, da je zdravi gospodarski in socialni razvoj odvisen od spremembe socialnih nazorov ljudstva. Po izkušnjah iz zadružništva vidimo, da na

mesto liberalističnega gospodarskega nazora, ki vodi v brezprimeren egoizem, kateri dosega svoje cilje makar preko človeških trupel, vstaja pod vplivom plemenite združne ideje nov človek, razumevajoč, da blagostanja in sreče ni mogoče doseči z bojem vsi proti vsem, temveč samo z mislijo vzajemne pomoči in ljubeznijo do bližnjega. Združništvo vsebuje ono pravo sintezo, ki na eni strani onemogoča poedincu izkoriščanje celote, na drugi strani pa skrbi, da napredek služi celoti — uravnava odnose med egoizmom posameznika in potrebami in interesi celote.“ Spričo tega nazora je Švehla povsod podpiral in omogočal združno gibanje, potom katerega si je kmetško ljudstvo gospodarsko močno utrdilo svoj položaj.

Nasproti dobi in času jo bil Antonín Švehla v agrarnem gibanju neke vrste družabni revolucionar, v svojem družabnem nazoru protikapitalist. Revolucionarna nota njegovega udejstvovanja je močno udarila zlasti v vprašanju agrarne reforme, ki je bila eno največjih njegovih del. Niti zemlja, niti kapital, niti produkcija niso odvrnili Švehla od tega, da bi pred vsem ne videl človeka na zemlji. Zemlja je postala smisel borbe in revolucionarno pomladila gibanje, postala borba za svobodo človeka, za svobodo kmeta na svobodni zemlji. Globoka ljubezen do zemlje je Švehli jasno pokazala kmetske sovražnike — veleposestnike in „kmetško aristokracijo“, ki si je prilastila zemljo, kmeta pa napravila za najemnika in hlapca. Ta ljubezen ter ponos na svobodno kmetško ljudstvo sta ga podžigala v borbi za pravice malega kmetskega človeka, bajtarja in kmetskega proletarca. „Dati ljudstvu zemljo, ni nobena iznajdba moderne dobe, je samo prirodni in nujni predpogoj za obstoj in življenje naroda, predpogoj varnosti, miru in obstoja narodove kulture . . . Današnja mlada demokracija, ki prihaja po monarhistično-fevdalni vladi, mora ne le ukiniti vse aristokratske predprave, temveč predvsem osvoboditi zemljo ter jo dati v last malemu delovnemu ljudstvu. Kakor je bila zasuznjenemu narodu odvzeta zemlja, tako mora biti osvobojenemu narodu zemlja vrnjena, da bo to osvobojenje popolno. V borbi za agrarno reformo so kmetje osamljeni, zato bo boj težak, zato morajo biti naše vrste čim složnejše.“ Z agrarno reformo je bil dobojevan največji boj kmetske stranke, ki ga je v socialnem in družabnem oziru vodila proti fevdalcem in aristokraciji.

Ideja agrarnega gibanja je našla v Švehli najvnetejšega in najsposobnejšega propovednika skupnega slovanskega kmetskega gibanja, iz česar je kmalu izšla organizacija kmetske (zelene) internacionale, z „Mednarodnim agrarnim bureauom“ v Pragi. Kmetski internacionali, ki je v glavnem delo Antonína Švehle, so se pridružile tudi neslovanske agrarne stranke in gibanja. V tem se je sijajno manifestirala ideja agrarizma, ki propoveduje med kmetskim ljudstvom demokracijo in mir, žal, uspešno delo zaenkrat onemogočajo izredne politične razmere v večini evropskih držav, tako da je kmetško ljudstvo prisiljeno udejestvovati se za cilje in naloge, ki se ga često prav malo tičejo. Vprašanje mednarodnega agrarizma, vprašanje skupnosti in enotna fronta evropskega kmetskega ljudstva je tisti okvir in žarišče, kjer se je Švehla najboljše sestajal z voditelji agrarnih gibanj. Prav tu je prišel tudi v stik z Radićem,

Stambolijskim in mnogimi drugimi voditelji kmetских gibanj. Odtod poznamo Švehlo kot najsposobnejšega političnega voditelja s širokim obzorjem in velikopoteznostjo.

Samo eno stvar moramo ob zaključku še povdariti: Švehlovo skrb in zanimanje za mladino, njegove odnose do mladih. Malo je političnih voditeljev in državnikov, ki bi v toliki meri posvečali pozornost mladim kakor jo je vprav posvečal Švehla, ki je čestokrat dejal: „Stranka, ki ne skrbi za mladino, ne skrbi za svojo bodočnost, a kako je s tistimi, ki ne skrbijo za svojo bodočnost, to ve vsakdo.“ Z mladimi je začel svoje javno udejstvovanje. Mlade ljudi je hotel imeti vedno okoli sebe, v stranki, v uradih, v državnem aparatu. Trdno je veroval v mladino, prepričan, da mladina ne bo nikoli zašla na kriva pota. Zato pa je vselej skrbel, da bi se mladi ne izgubljali v besedičenju s tem, da je vsakemu odkazal delo, kjer naj se izkaže moža, pa čeprav je največji revolucionar. „Iščite mlade, sposobne ljudi, rinite jih v ospredje, dajte jim priložnost za delo in uresničenje njih idej!“ je naročal v vseh panogah javnega udejstvovanja. A mladina ga je imela zato rada ter ga visoko cenila. V tem pogledu je bil Švehla redek med redkimi!

Kaj vse je pomenil Antonín Švehla za razvoj agrarnega gibanja, za zmago agrarne ideje, to bo pokazala v pravi luči šele bodočnost, ki je pred nami.

(Dalje.)

Kdaj prišla zate bo pomlad?

Ivan Kranjc

V pomladni kras narava se
po ostri zimi spet odeva.
Zdaj grič in dol in gozd, polje,
v pomladnem čaru vse odseva,
krilatcev roj nam radostno
po drevju drobne pesmi peva.

A rod trpin, kako da ti
pomladi nič se ne raduješ?
Mar zate cvetje ne dehti,
mar ptičic petje nič ne čuješ?
Da ti le v nemi žalosti
povešaj glavo in zdihuješ.

Kako se naj ti vzradosti
oko otožno, vedno kalno,
kako srce razveseli,
od tog, bolesti vedno žalno.
Usoda je nemila ti
in zimsko kruta ti je stalno.

Ne sije tebi mladi dan,
ljubezni sonce in pravice,
v ledene sponse si vkovan
v okove robstva in krivice.
Skrbi stotero te teži
in brazda reže v tvoje lice.

A prišla bo zate pomlad,
ti vzknila cvetka bo rešenja,
rodila sad bo tvojih nad,
proslavljal takrat boš vstajenje,
zadehtel bo ti blažen maj,
pričelo novo se življenje.

Žena v gospodarstvu

Kus Viljem

I. Uvod

Kmetovalec goji rastline in redi domače živali. Ker pa je tudi rastlina živo bitje prav tako, kakor vse najrazličnejše živalske vrste, lahko trdimo, da je kmetovalčeva naloga, da vzredi čim večje število rastlinskih in živalskih življenj. Zato je poljedelec tudi dajatelj življenja.

Žena, kot mati in obenem najvažnejša dajateljica življenja, se je že od nekdaj v polni meri soudejestvovala pri kmetškem življenju povzročajočem delu. Od najstarejših dob pa do dandanašnjih dni je delala in dela žena čestokrat prav tako naporna dela, kakor njen mož. Nič čudnega se nam ni zdelo v vojnem času, ko so žene prijele za plug in orale in prav nikoli se nismo čudili ženi, ki je švrknila svoje rjavce in se odpeljala na njivo ali seno po seno. V normalnih razmerah pa ima vsak član kmetovalčeve družine svoje natančno določene posle. Katere vrste dela pripadajo na posamezne člane, določi navadno gospodar. Pri tem določevanju pa se mora v polni meri ozirati na sile, oziroma moči in sposobnosti posameznih članov, v podvojeni meri pa mora upoštevati navedene lastnosti pri ženskah, posebno pa še v primeru, da je gospodarstvo veliko.

II. Kako dela žena v gospodarstvu.

Navadno se kmetška žena v lastnem gospodarstvu prav pridno udejestvuje ob strani moža, pa naj si bo že njegova žena, hčerka, mati ali sestra. V vsakem izmed naštetih slučajev je na svoje delo navezana zaradi družinskih koristi, kar ima na jakost in kakovost njenega dela zelo dober vpliv.

Čim manjše je gospodarstvo, v katerem se udejestvuje, tem več vrst dela izvršuje. V najmanjših hišah, kjer je mož često drugače zaposlen, naj si že služi kruh s svojim obrtom ali naj hodi na dnino, skrbi žena za vsa gospodarska dela.

S porastkom posestva se gospodarska dela vedno natančneje porazdeljujejo med može in ženske in to kakor pri družinskih članih tako tudi pri poslih. Včasih odloča za izvršitev kakega dela telesna moč, včasih pa ni delo samo na sebi popolnoma nič naporno, vendar pa zahteva njegovo izvajanje mnogo gibčnosti, vztrajnosti in urnosti, za kar so ženske kakor nalašč ustvarjene. Njihova prožnost in gibčnost se ne da pri napornih delih tako uspešno izrabiti, kakor ravno pri delih, ki zahtevajo mnogo urnosti. Tako n. pr. možje orjejo, kosijo travo, včasih tudi žito, dočim ženske seno obračajo in sušijo, pobirajo in vežejo klasje v snope, okopavajo in osipljejo zelje in krompir ter izkopavajo krompir. Pri naših kmetijah molzejo krave navadno ženske, dočim pa v inozemstvu, kakor v Švici, Holandiji, Ameriki in na Danskem izvršujejo ta posel moški, ki prav nič ne zaostajajo glede snage in urnosti za našimi ženskami.

Na veleposestvih je delitev dela med ženske in moške še mnogo natančnejša. Pripravljanje zemlje za setev izvajajo skoraj izključno le moški, ženske

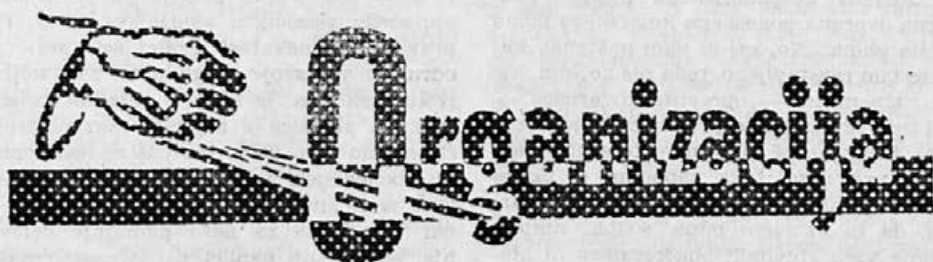
izvršujejo tu le lažja dela (sušijo seno, pobirajo iz deteljišča kamenje itd.). Pri spravljanju pridelkov delajo možje in ženske skupaj, ker je tu vzajemno delo neobhodno potrebno in prav hitro napreduje.

Pri reji domačih živali skrbijo za konje skoraj izključno le možki, navadno je to gospodar, včasih sin in le poredko hlapec. Pri goveda pa je razčlemba dela prav različna in se ravna po velikosti kmetije ali posestva. Pri manjših kmetijah sicer kupuje in prodaja mož živino, vendar jo ženske oskrbujejo, dočim ji na velikih posestvih pokladajo, krmijo in snažijo možki, ženske jo samo molzejo. Ženske skoraj vsepovsod izdelujejo maslo in najrazličnejše mlečne izdelke, pitajo prašiče, krmijo perutnino, gojijo še druge male živali in to drobnico, mlečne izdelke in jajca tudi prodajajo.

Prav često opravljajo ženske tudi vrt, gojijo in prodajajo zelenjavo, sadje in cvetlice. Samo tamkaj, kjer eden izmed naštetih poklicev postane samostojno trgovsko podjetje, kakor vrtnarija, farma perutnine, mlekarna in sirarna, izvršujejo vse pripadajoče posle možki.

Na gospodinjskem, oziroma kmetijskem polju sodelujejo tudi ženske, ki niso gospodinje pa tudi kmetijske delavke, one ne sodelujejo direktno v kmetijstvu, pa vendar imajo direktni ali indirektni vpliv pri napredku kmetijskega gospodarstva. To so v prvi vrsti učiteljice gospodinjsko nadaljevalnih šol. Tem je poverjena vzgoja bodočih gospodinj in zaradi tega morajo le te prav dobro poznati vsa ona dela, ki bodo enkrat njihovim učenkam zaupane, torej tedaj, ko postanejo praktične gospodinje. Zato pa mora vsaka učiteljica obiskovati posebne strokovne gospodinjsko nadaljevalne tečaje za učiteljice, da postane učiteljica na gospodinjsko nadaljevalni šoli.

V posameznih državah, kjer je kmetijstvo na višku, obstojajo za posamezne, kmetijske panoge posebni inštruktorji, oziroma svetovalci, katerih naloga je posecati vse kraje svojega okoliša in tu se pečati s posameznimi gospodarji ter ugotavljati, ako se izvršujejo naredbe, ki so usmerjene za napredovanje dotične kmetijske panoge. Te lahko primerjamo z našimi sreskimi kmetijskimi referenti. Pri naših tozadevnih načrtih so velike pogrške, ker so naši kmetijski strokovnjaki navezani večinoma le na svoje pisarne, za pouk med kmeti na licu mesta pa imajo le malo časa. Vendar si pa znajo naši kmetovalci pomagati v tem pogledu sami. V mnogih krajih so si ustanovili živinorejsko, mlekarsko, ali kako drugo zadrugo ter se s skupnimi močmi izobražujejo in vnovčijo svoje pridelke. Tako si po modernih konštrukcijah hlevov in svinjakov, ki jih je izdelala kraljevska banska uprava ali posamezni kmetijski sreski referenti: izboljšujejo svoje hleve in svinjake ter vsa ostala gospodarska poslopja. Dalje ugotavljajo molznost krav, dobrino mleka itd. V drugih državah, kakor n. pr. na Francoskem, Irskem in v Ameriki nimajo samo inštruktorjev za rejo goveda in drugih važnih kmetijskih živali, marveč imajo tudi posebne inštruktorke za perutninarstvo, za pakovanje jajc za izvoz, za pripravo masla za prodajo na trgu, za pripravlanje zaklane perutnine itd. Jasno je, da tako delujoče ženske direktno sodelujejo za procvit kmetijstva, čeprav niso same lastnice večjih ali manjših posestev ali čeprav ne sodelujejo na gruntu kot kmetijske delavke. (Dalje.)

Zahvala

Štejemo si v prijetno dolžnost, da se vsem, ki so na kakršenkoli način pripomogli k sijajnemu poteku in uspehu fantovskega in dekliškega prosvetnoorganizatoričnega tečaja, ki sta se vršila od 5. II. do 14. II. oz. 5. III. do 13. III. t. l. prav iskreno zahvaljujemo.

Prav posebno pa izrekamo vsem gospodom in tovarišem, gospem, gospodičnam in

tovarišicam, ki so na tečaju predavali, našo iskreno kmetško zahvalo! Naj imajo zavest in zadoščenje, da so dajali nauke in nasvete, ter bodrili 100 mladih fantov in deklet, borcev za našo lepo in zdravo kmetško misel in splošen preporod naše vasi!

Zveza kmetških fantov in deklet
v Ljubljani.

Delo naših društev

Beričevo. Prav rad sem se odzval vabilu beričevskega društva, da prisostvujem zaključku trimesečnega gospodinjskega tečaja. Ni mi bilo žal, kakor mi ni bilo še

kakšno razočaranje, naj gre v Beričevo med naše odlične fante in dekleta in vrnil se bo nekako preroben in navdušen; kajti v Beričevem se bolj malo govori, a mnogo več

Razstava izdelkov prikrojevalnega tečaja Društva kmetških fantov in deklet v Št. Jurju ob Tabaru.

nikoli žal obiska v Beričevem. Vedno sem se navdušen vračal domov, poln prijetnih vtisov. Kdor hoče dobiti pobude za novo pokretaško delo, kadar doživi tu pa tam

dela. Da je res tako, pričajo uspehi!

Toda zašel sem! Govoriti sem hotel o zaključku gospodinjskega tečaja! Kaj naj rečem — lepo je bilo! Lepa je bila razsta-

va izdelkov gospodinskega tečaja. Prostorna dvorana ponosnega kmetijskega doma je bila polna. No, saj bi vam našteval, kaj je vse bilo razstavljeno, toda res ne vem, kje naj začnem in — oprostite tovarišice — tudi ne vem, kako se posameznim stvarjem reče. Sicer so mi ljubeznive tečajnice razlagale prav vse, toda zapomnil si nisem izrazov. Preveč lepega je bilo! Poudarjam, da to ni samo moja sodba, ampak mnenje vseh številnih obiskovalcev in obiskovalk; iz oči vseh posetnikov, ki so prišli kljub skrajno slabemu vremenu od bližu in daleč, sem bral priznanje, pa tudi nekakšno zavist, da so se tečajnice tako dobro izkazale.

Ob pol petih popoldne se je vršil slovesni zaključek. Agilna voditeljica tečaja, gospa Minka Odlaskova je z lepim podučnim in bodrilnim govorom otvorila slovesnost. Sledile so pevske točke in deklamacije gojenk tečaja, zahvalni govor zastopnice tečajnic, govori načelnika kmetijskega oddelka banske uprave g. inž. Zidanška, tov. Avseca, predsednika beričevskega društva, tov. Einspillerja, šol. upravitelja in končno velikega dobrotnika beričevskega društva g. Grada, ki je kot župan zaključil res uspelo prireditvev.

O, še nekaj ne smemo pozabiti! Da so bili razstavljeni kuhinjski izdelki ne samo lepi za oči, ampak tudi dobri, to lahko sam potrdim in vsi oni cenjeni gostje, ki so se odzvali prijaznemu vabilu voditeljice tečaja g. Odlaskove. Na prav okusen način je bila namreč prirejena zakuska in vsi gostje so bili upravičeno polni hvale. Razpoloženje je bilo prav prijetno — sicer pa je v gostoljubni hiši g. Grada vedno prijetno — in prekmalu je avtobus zahupal in nas opozoril, da je čas, vzeti slovo. Odšli smo z zavestjo, da je tak gospodinski tečaj res prava dobrota za kraj, v katerem se vrši in da gre posebna zahvala vsem, ki so omogočili tečaj, to je predvsem našemu beričevskemu društvu, domači občini oz. uvidnemu županu g. Gradu, požrtvovalnima učiteljicama ge. Odlaskovi in naši tovarišici Ancici Turnškovi, skratka vsem, ki so pomagali, da dobe naši fantje dobre in v vseh gospodinskih stvareh izurjene ženske. Urednik.

• **Dobrunje.** Naše društvo v Dobrunjah je priredilo s pomočjo sreskega kmetijskega odbora za ljubljansko okolico tridnevni vrtnarski zelenjadarski tečaj. Predaval je vrtnarski strokovnjak g. Josip Štrekelj iz Ljubljane. Predavanja so bila res zanimiva in bodo udeležencem v največjo ko-

rist. — Na cvetno nedeljo pa je društvo uprizorilo veselejšo »šarlejeva teta«. Čeprav so bili nekateri igralci šele prvič na odru, so vsi svoje vloge prav zadovoljivo rešili, tako da je igra z veselimi prizori spravila gledalce v najboljše razpoloženje. Omenjeno igro smo ponovili na velikonočni ponedeljek na Lavrici pri Ljubljani, kjer smo imeli prav lep obisk, ki nam je dal vzpodbude za naše nadaljnje delovanje, tamkajšnji okolici pa je nastop našega društva pokazal sposobnosti naše organizirane kmetijske mladine.

Smartno pri Litiji. Naše društvo je imelo svoj drugi redni občni zbor v aedeljo, dne 18. marca 1934 ob 3. uri popoldne. Naši organizirani fantje in dekleta so podali izčrpna poročila o delovanju društva v preteklem letu. Ni šlo vse tako, kot bi želeli, vendar smo vztrajali, se izpopolnjevali in dosegli lepe uspehe. To nam pričajo številne prireditve, predvsem velika kmetijska manifestacija s tekmo koscev, ki je bila dokaz, da se kmetijski človek prebujajo, v prvi vrsti pa naša mladina. Omenjene prireditve se je udeležilo na tisoče ljudi in tudi sam ban dravske banovine dr. Drago Marušič, s čimer smo se čutili zelo počaščene. Tudi vse ostale prireditve so pokazale, da je društvo najvažnejša in najsodobnejša mladinska organizacija, s pomočjo katere bomo dobili potrebno izobrazbo, vzgojo in si priborili vse, kar nam po pravici pripada. Občni zbor je bil zelo živahan in je potekel v najlepšem redu. Člani in članice so se v društveno življenje popolnoma uživeli, tako da lahko od njih mnogo pričakujemo. Za prihodnje leto smo izvolili v odbor naslednje tovariše in tovarišice: Tone Breznikar, predsednik, Franc Repina, podpredsednik; odborniki: Pavla Hostnik, Mici Ambrož, Albin Rozina, Slava Grabnar, Janko Hostnik, Bina Božič, Albina Mandelj, Tinca Lambergar, Franc Mankovč; nadzorniki: Janko Kepa, Josip Strman, Franc Hostnik. Od izvoljenega odbora tudi v naslednjem letu pričakujemo najagilnejše delovanje.

Veliki Osoльник: Iz našega kraja se zelo redko oglašamo. Kljub temu pa pridno delujemo pri naši mladinski organizaciji. Občni zbor našega društva se je vršil že meseca januarja ob veliki udeležbi članov in članic kakor tudi gostov tovariških društev iz Ponikve, Zapotoka in Gološkrilja.

Zvezo sta zastopala tov. dr. Janže Novak in tov. Franc Gerželj.

V preteklem letu smo se dokaj pridno gibali. Priredili smo pod kozolcem v domači vasi igro »Zdravnikov strežnik« pod vodstvom šolskega upravitelja tov. Avgusta Flegarja iz Roba. Imeli smo še druge kulturne prireditve, izmed katerih naj omenimo predavanje živinozdravnika, tov. Drolca iz Kočevja. V odbor smo izvolili večinoma stare funkcionarje s predsednikom tov. Nandetom Kaplanom na čelu. Tov. dr. Novak nam je nato v svojem govoru orisal cilje naše organizacije in nas vzpodbujal k čim uspešnejšemu delovanju. V tekočem letu nameravamo prirediti tekmo koscev v velikem obsegu na Velikem Osolniku, po možnosti v nedeljo, dne 10. junija t. l., na kar opozarjamo že sedaj vsa tovariška društva. Pogovorili smo se še o drugem delu, ki ga hočemo izvršiti v korist in prospeh naše kmetijske mladine.

Ponikve: V nedeljo, dne 4. marca 1934 smo se zbrali člani in članice našega društva na redni občni zbor, na katerem smo se pogovorili o našem dosedanem delu in uspehih. Ni nas mnogo, toda naša kmetijska družina se hitro množi in to je najlepší dokaz, da smo na pravi poti. Izmed prireditev lanskega leta naj omenimo tekmo koscev, ki je bila prva te vrste v naši okolici in ki je zelo lepo uspela.

Ta tekma je bila prava novost, ki je pokazala vsej naši okolici stremiljenje naših organizacij. V zimskem času smo priredili tudi smučarsko tekmo. Začetek je sicer skromen, je pa tudi zelo razveseljiv za naše razmere. V odbor smo izvolili za novo poslovno leto naslednje tovariše in tovarišice: Edvard Zgonc, predsednik, Hinko Kavčič, podpredsednik, Franc Slapšak, tajnik, Franc Ivanc, blagajnik; odborniki: Adolf Francelj, Anton Pavlin, Alojz Tomšič, Mira Zakrajškova; namestniki: Edo Zakrajšek, Dani Adamič, Mici Škerlj, Anton Somrak. Nadzornika: Edo Zakrajšek in Alojz Lenarčič.

Najbolj pogrešamo lastnega odra, skušali si ga pa bomo čimpreje nabaviti.

Grahovo pri Cerknici: Ustanovni občni zbor Društva kmetijskih fantov in deklet se je vršil v nedeljo, dne 12. marca t. l. v prostorih tukajšnje šole. V dobi pripravljanih del smo imeli vseskozi razne ovire, katere smo pa vendarle premagali na

največjo jezo tistih, ki so nas hoteli že v kali zatreti. V tem času smo priredili tri igre in Silvestrov večer. Na prosvetno-organizatorična tečaja naše Zveze smo poslali dva tovariša in dve tovarišici, ki so prinesli polno navodil in vzpodbude za društveno delovanje. Priredili smo tudi smučarsko tekmo in ustanovili pevski odsek. V odbor smo izvolili naslednje fante in dekleta: Jože Debevc, predsednik, Jože Levar, podpredsednik, Pepca Hiti, tajnica, Franc Lunka, blagajnik. Odborniki: Alojzij Joželj, Jože Ošaben, Stanko Gradišar, Matevž Drobnič, Marica Knap, Francka Baraga; namestniki: Zvone Meden, Janez Krajc, Anica Ponikvar in Marica Žnidaršič. Naš občni zbor so posetili banski svetnik tov. Remžgar, tov. Stanko Lenarčič kot zastopnik tovariškega društva iz Nove vasi, g. dr. Kraševc in g. Kravanja iz Cerknice, ter šolski upravitelj tov. Mercina in učitelj tov. Novljan iz Starega trga. Tov. Lenarčič in dr. Kraševc sta v navdušenih besedah pozdravila novo organizacijo in ji želela mnogo uspehov za kulturni in gospodarski preporod naše vasi. Občni zbor je bil zelo živahen ter smo bili z njegovim potekom prav zadovoljni. Pred seboj imamo polno dela, ki ga hočemo izvršiti v korist nas samih in v čast našega društva.

Rožni dol pri Semiču. V Beli Krajini se naš kmetijsko-mladinski pokret razveseljivo širi in tako smo tudi v Rožnem dolu v nedeljo, dne 11. marca, postavili temelj mladinski organizaciji — Društvu kmetijskih fantov in deklet.

Ta dan se je vršil ustanovni občni zbor, na katerem smo premostrivali položaj in naše razmere in prišli do zaključka, da nam je nujno potrebna organizacija naših fantov in deklet. Izvolili smo si naslednji odbor: Franc Hutar, predsednik, Francka Šobar, podpredsednica, Jože Plut, tajnik, Janez Mavsar, blagajnik; odborniki: Alojzij Jakša, Matija Škedelj, Alojzij Rauch, Francka Škedelj, Janez Derganc in Alojzij Perkovič. Za načelnika dramatičnega in godbenega odseka je bil izvoljen tov. Stane Dolenc. Nadzornika: Franc Škedelj in Janez Lovrin. Po enem tednu smo že priredili prvo igro »Užitkarje« v tukajšnji šoli, ki je prav dobro uspela. Seveda ne bomo ostali samo pri tem, temveč bomo skušali tudi v bodoče popolnoma uveljaviti naš kmetijski program, ki je namenjen boljši bodočnosti naše mladine.

St. Vid nad Ljubljano. Dne 17. marca t. l. se je vršila lepa domača prireditev v dvorani g. Kratkega v St. Vidu kot zaključek šesttedenskega večernega gospodinjskega tečaja, katerega je priredilo tukajšnje društvo. Tečaj je bil namenjen izobrazbi naših članic v kuharstvu, gospodinjstvu in drugih predmetih. Predavanja so se vršila iz gospodinjstva, vrtarstva, ročnih del, zdravstva itd., s sodelovanjem naših domačih izobražencev.

Tečaj je posečalo 12 deklet. Zaključnega večera so se udeležili številni gostje, med njimi predsednik naše Zveze tov. Kronovšek, zastopnik kmetijskega oddelka banske uprave g. Krošelj, starši tečajnic in mnogi drugi. Prireditev je bila družabnega značaja, ki je potekla v najboljšem razpoloženju.

Slivnica pri Celju: V našem kraju je dolgo časa vladalo neko mrtvilo. Vsi smo pogrešali organizacije, kjer bi se naši fantje in dekleta lahko udeleževali. Končno smo spoznali, da je za nas največjega pomena ustanovitev Društva kmetijskih fantov in deklet, katerega smo ustanovili meseca februarja. Na ustanovnem občnem zboru, katerega se je udeležilo nad sto fantov in deklet, smo dobili novega poguma in volje za svojo organizacijo. Občnega zbora sta se udeležila tudi tov. Podgoršek in Zdolšek iz Ponikve. Oba sta nam v svojih govorih povedala marsikaj pametnega in resničnega, kar bodo gotovo vsi naši člani in članice upoštevali. Za predsednika novega društva je bil soglasno izvoljen tov. Konrad Lesjak iz Slivnice, v odbor pa drugi naši zavedni fantje in dekleta. Začetniki smo in praznih rok, vendar si lahko odkrito rečemo: pogum velja in uspehi so nam zagotovljeni!

Skaručna: Gotovo je našim čitateljem že znano, da se je v Skaručni ustanovilo Društvo kmetijskih fantov in deklet, katerega ustanovni občni zbor se je vršil v nedeljo, dne 11. marca t. l. ob 3. uri popoldne v Vodetovi dvorani. Tov. Alojz Podgoršek je kot predsednik pripravljalnega odbora otvoril občni zbor in podal poročilo o dosedanjem delovanju in o potrebi organizacije za naše kmetско mladino. Za njim je povzel besedo delegat Zveze, tov. dr. Srečko Goljar, ki je razvil naš kmetški program in poudarjal nujno potrebo izobrazbe in vzgoje za našo kmetško mladino, katero ji mora nuditi njih lastna organizacija. Njegovim izbranim

besedam so vsi navdušeno pritrjevali. Nato je tajnik tov. Bohinjc poročal o podrobnem delu društva, ki je pod vodstvom režiserja tov. Pahorja, tukajšnjega šol. upravitelja, uprizorilo igri »Izgubljeni in zopet najdeni mož« in »Dva gospoda in en sluga«. Prireditev je uspela nad vse pričakovanje. Po poročilih smo si izvolili naslednji odbor: Alojzij Podgoršek, predsednik, Minka Vode, podpredsednica, Matevž Bohinjc, tajnik, Andrej Pustovrh, blagajnik; odborniki: Franc Polacek, Matevž Pustovrh, Alojz Drešar, Kati Jeras, Manica Osèl in Ludvik Kosec. Nadzornika: Andrej Podgoršek in Mirko Vode. Za načelnika dramskega oddelka našega društva je bil izbran šol. upravitelj Gvidon Pahor. Po volitvah smo določili članarino, ki znaša Din 6.— letno in na predlog tov. Pahorja sklenili, da priredimo v nedeljo, dne 15. aprila igro »Pri Hrastovih«. Drugič bomo že lahko o naših uspehih kaj več poročali.

Tepanje pri Konjicah: Tukajšnje društvo je priredilo v nedeljo, dne 25. marca t. l. praktičen tečaj o čiščenju in škropljenju sadnega drevja. Tečaj je vodil sreški kmetijski referent tov. Ivan Nemeč, ki nam je obrazložil namen tega dela in njegovo potrebo. Prisotnih je bilo nad petdeset fantov in deklet. Sedaj se pripravljamo na igro »Narodni poslanec«, katero bomo skušali prirediti na prostem. Število članstva je naraslo na 80, kar je za nas prav lepo število.

Notranje gorice. V nedeljo, dne 4. III. 1934 smo imeli občni zbor našega društva. Naši društveni funkcionarji so polagali obračun dela v preteklem letu. Vseh sej je bilo 12 in 8 članskih sestankov. Napravili smo šest izletov, večinoma k sosednjim društvom. Doma smo priredili igro »Scapinove zvijače«, gostovali pa smo v Blatni Brezovici z igro »Krivoprisežnik«. Naši največji prireditvi sta bili pa tekma oračev in tekma žanjic. Lansko leto smo obhajali petletnico obstoja društva in smo takrat priredili veliko kolesarsko dirko. Ustanovili smo tudi kolesarski in tamburaški odsek, ki oba z velikim uspehom delujeta.

V odbor smo izvolili naslednje tovariše in tovarišice: Vidmar Franc, predsednik; Tone Artač, podpredsednik; Rezika Aličeva, tajnica; Lojze Kušar, blagajnik; odborniki: Ivanka Sluga, Francka Kenik, Ivan Židanek, Janže Sojer in Franc Oblak; na-

mestnika: Pavla Skubic in Ivanka Velkavrh. Nadzornika: Franc Novak in Franc Rakovec. Načelnik kolesarskega odseka je Franc Alič in načelnik tamburaškega odseka Martin Selan.

Na svoje delovanje smo lahko prav ponosni, hočemo pa tudi za naprej uspešno delovati.

St. Jurij ob južni železnici. Drugi redni občni zbor tukajšnjega društva se je vršil v nedeljo, dne 18. marca ob 10. uri dopoldne v tukajšnji šoli. Udeležba je bila polnoštevila. Delo društva v preteklem letu je vredno vsega priznanja. Tekma žanjic, razni tečaji, predvsem gospodarski, kuharski, tečaj za konzerviranje sadja in mnogoštevilna predavanja pričajo o tem. Zbrane fante in dekleta je pozdravil tudi tov. inž. Kropivšek; tov. Hajnšek pa je govoril o pomenu naših organizacij. Po poročilih

funkcionarjev je bil izvoljen naslednji odbor: Tone Merslavič, predsednik, Jaka Fendre, podpredsednik, Micka Pemič, podpredsednica, Urleb Ivan, tajnik, Cilka Romih, blagajničarka. Odborniki: France Hajnšek, Joško Dolenc, Alojz Klajnšek, Franc Gorišek, namestniki: Franc Šumrada, Joško Jager, Franc Fendre in Marica Škoberne. Nadzornika: Franjo Žagar in Mila Schreiner.

Občni zbor je bil zelo živahen, zaključil pa ga je predsednik tov. Merslavič s pozivom na vztrajno delo tudi v bodočem letu.

Himen. Pred nedavnim časom se je poročil naš agilni kmetško-prosvetni delavec tov. Peter Janežič s tov. Jerico Furlan iz Vrbljenj pri Tomišlju.

Mlademu paru želimo v zakonskem stanu mnogo sreče!

Koticek za dekleta

Sestanek tovarišic ljublj. pododbora. V nedeljo, dne 11. marca se je vršil sestanek tovarišic za ustanovitev »ženskega odseka« ljubljanskega pododbora.

Nekaj smernic za delovanje v naših odsekih je podala tov. Minka Šimenčeva iz Beričevega, ki je bila izvoljena tudi za načelnico. V lepem uvodnem govoru je pozvala tovarišice, naj bi se v vsakem društvu osnoval ženski odsek, ki bi imel nalogo dajati kmetškemu dekletu ono izobrazbo, ki jej ni zamogla zadostno nuditi šolska doba. Tu naj bi se dekleta izobraževalo deloma za javno življenje, največ pa za dobiti domačega ognjišča, ki je najpomembnejša točka v družini.

Zvezni predsednik tov. Iv. Kronovšek, ki je bil slučajno navzoč na sestanku, je z zadovoljstvom odobral to misel in poudaril, kako resno je potrebna ženska organizacija, v kateri bi se spajale vezi med dekleti trdneje in trdneje in s skupnim složnim delovanjem dosegli veliki uspehi za izobrazbo našega dekleta.

Z zavestjo, da mora kmetško dekle-žena postati sama sovoditeljica kmetškega pokreta in svoje naprednosti, so se tovarišice razšle, da započnejo z novo nalogo v svojih društvih.

A. Z.

Drage tovarišice!

Ob sklepu II. dekl. prosvet. organizat. tečaja smo si obljubile medsebojno dopisovanje, a ker ne vem kje Te naj išče moje pismo Anica, Francka, Justi, Mira, in druge, menim, da se bomo najbolj gotovo našle v našem kotičku.

Tovarišice, zavedajmo se, da naše žensko ni samo hrepenenje in pričakovanje nekaj lepega — ne! Spoznavajmo in učimo se spoznavati, da smo ustvarjene za nekaj važnega, resnega, lepega, da je vsaki stvarnik določil svoj delokrog.

Nam — tovarišice — kmetškim dekletom je določil, da ustvarjamo, vodimo in ohranjamo z močno roko našo vas!

Vse delovanje usmerjajmo tako, da se izpopolnimo same v vseh gospodinjskih panogah in s plemenitim tekmovanjem med seboj dosežemo ono višino, ki jo potrebuje naš kmetški človek za procvit in blagostanje svojega stanu in občestva.

Gotovo si že ustanovila v društvu »ženski odsek« — če nisi, stori to takoj in sestavi delovni načrt, ki naj obsega pred vsem to, kar rabi kmetško dekle za izobrazbo doma in v svetu, obenem pa naj posveča pozornost vsem gospodinjskim produktom, ki prinašajo naši gospodinji lepe izkupičke. Naloga naša je, da smo zveste čitateljice strokovnih knjig in časopisov, voditeljice snažnih domov, prijateljice vrta ob hiši in lepega cvetja, neutrudljive kokošjerejke itd. Bodimo pa tudi zatiralke »demonov alkohola« na ta način, da pripra-

vimo za dom vsakovrstne brezalkoholne pijače.

Ti kot voditeljica ženskega odseka skrbi, da se naročite skupno na tozadevne strokovne liste, prirejte strokovna predavanja, ki bi jih nudili strokovnjaki. Gojimo tudi petje! Vodimo zapisnik o v istem kraju pridobljenih uspehih in koncem leta skrbimo, da našo bilanco ne bodo izkazovale le poslovne knjige, ampak naj ista pokaže živo sliko — razstavo — kaj se da doseči s trdno voljo in močno roko. Razstava naj odgovarja na vprašanje, čemu smo se zbirale in koliko smo dosegle ter naredile.

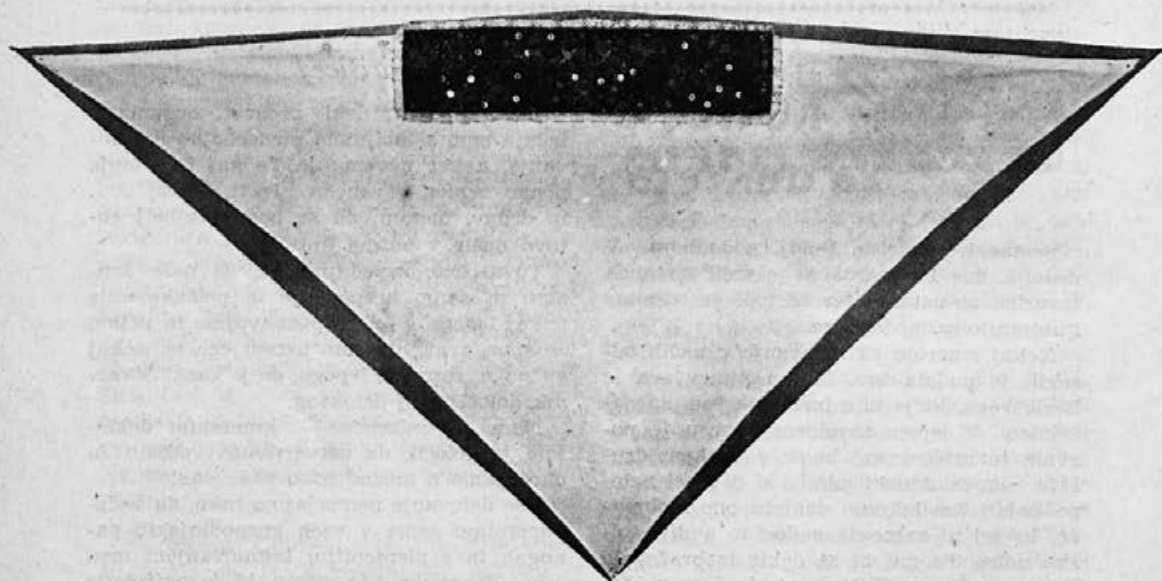
Ni pa še dovolj, zbirati se in delati; kdo naj ve za uspeh Tvojega dela? Vzemi, tovarišica, tudi pero v roke in poročaj nam vsem o dobro izpadlih preizkušnjah v panogah Tvojega delokroga, da bo ta naš

»kotiček« res naše nekako pribežališče, da bomo tako preko njega združene. Pobudo bomo dajale druga drugi in naš krog bo rastle in bo živ cvetoč vrt, ki bo pognal sto in sto cvetov same zadovoljnosti in veselosti.

Pojdimo, iščimo ter zbirajmo dekleta, da bomo v naših mladinskih organizacijah, Društvih kmetijskih fantov in deklet skupno delale za prosveto in moralno povzdigo naše vasi in kmetijskega človeka. Čeprav bomo kdaj rajale, pele in se veselile, ne smemo pozabiti, da moramo biti kljub temu dobre med dobrimi in zato vzor drugim; na tem temelju, drage tovarišice, bo prijetna naša družba, naša mlada pota bodo ostala čista.

Vsem prisrčen tovariški pozdrav pošilja
Anica Završnikova.

Zavijačka

Materijal:

1. batist ali šifon šir. in dolž. 75 cm;
2. 12 cm težje črne svile;
3. 9 cm jadvovine;
4. 1.25—1.30 m belih čipk — širokih 1½ do 2 cm;
5. 1 štrencu temnordeče moline prejce (štev. barve 3684);
6. 1 štrencu zelene moline prejce (štev. barve 367);
7. nekaj zlate ali srebrne niti;
8. par zlatih ali srebrnih lusk (»fliter«) in k temu potrebne steklene bisere.

Na 38 cm dolg in 12 cm širok trak težje črne svile preriši z belim kopirnim papirjem vzorec iz 3. štev. Grude, ki pa ga moraš preje prerisati na tanek papir in sestaviti k sredini, ki je že na vzorcu, še drugo polovico, t. j. stranski deteljci, obrnjeni proti sredini.

Ko si narisala, prični vesti cvete s temnordečo, in sicer vzemi za to le 2 nitki moline prejce in vezi s polnim obodom; štiri in triperesno deteljico pa z zeleno — ravnato z 2 nitkama polni, še boljše in lažje pa narodni ali pečki ubod. Vsak list deteljice vezi od sredine na vsako stran. Pe-

lovico vsakega lista lahko vežeš menjaje z za spoznanje svetlejšo ali pa temnejšo kot je označena številka, pazi pa moraš, da je ton barve isti! Deteljico obrobi z zlato ali srebrno nitko. Tu in tam prišij »perlo« med vzorec še kako zlato ali srebrno lusko. Ko si gotova, to narobe dobro zlikaj. Sedaj pripni na narobni strani kos jadvrovine 9×35 cm; kar je svile več, jo upogni čez jadvrovino — dobro pripni in ob robu okrog in okrog prišij s strojem. Še enkrat zlikaj in odstrani niti s katerimi si pipe-njala. Prav na drobno naberi čipke ali pa jih položi v dróbné gube in jih prišij ob robu okrog in okrog z roko, da jih boš, ko se Ti zamažejo, lahko odparala in oprala. Pazi, da bodo čipke enakomerno nabrane.

Sedaj vzemi kos batista ali finega, tanjšega platna — biti mora kvadrat — pregani iz ogla v ogel in prereži po diagonali tako, da dobiš 2 enaka trikota. Enega obrobi in prišij v sredino ob robu prej pripravljeno svilo z vzorcem. Obrni tako, da boš imela ob zunanjem robu tisto stran, kjer sta 2 štiriperesni deteljici.

Omenjena množina batista, svile in jadvrovine je za dvojce zavijačk, zato se priporoča, da si nabavita material za zavijačko dve skupno.

Ta zavijačka je zelo lepa. Imajo jih vse naše tovarišice v Beričevem. Nosí pa se lahko kot sploh vsaka zavijačka samo k dečvi.

Anica.

Tekma tesačev na Kureščku.

V nedeljo, dne 22. aprila bo žegnanje na Kureščku. Tega dne priredi odbor izanskega okrožja Zveze kmetjskih fantov in deklet veliko tekmo tesačev, ki se bo vršila takoj po maši pod Kureščkom. Pri tekmi bodo tesani prvi trami za izletni in smučarski dom kmetjskih fantov in deklet na Kureščku. Spored prireditve je naslednji:

1. otvoritev tekme in nagovori,
2. tekma,
3. razdelitev nagrad.

Popoldne istega dne bo ljudska veselica, ki jo priredi Društvo kmet. fantov in deklet Škrilje-Golo.

Čisti dobiček je namenjen za zgradbo doma na Kureščku. Vabimo in pozivamo vse prijatelje našega gibanja in vse, ki so jim krasni izleti na Kurešček pri srcu, da se te prireditve udeležijo. Zunanji udeležniki se lahko pripeljejo z autobusom, ki gre približno ob 7. uri zjutraj s Krekovega trga na Ig ali z autobusom, ki gre okoli 8. ure proti Turjaku ali pa se peljejo z železnico do Škofljice ter krenejo nato peš skozi Zelimlje na Kurešček.

Prireditve se bo vršila ob vsakem vremenu.

Izlet na Kurešček.

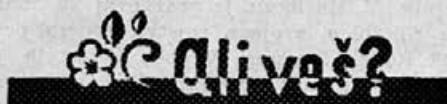
Sportni odsek Zveze kmetjskih fantov in deklet priredi v nedeljo 22. aprila spomladanski izlet na Kurešček. Izlet je obvezen

za vsa društva ljubljanskega pododbora. Prosimo, da se članstvo čim številnejše udeleži tega izleta, nato pa tekme tesačev in mladinskega zborovanja pod Kureščkom.

Naš prvi smučarski in izletni dom.

Te dni bodo zapele sekire in plankče za naš prvi izletni in smučarski dom. Društva izanskega okrožja bodo organizirala sodelovanje naroda, ki bo dal potreben les, izletniki in smučarji iz Ljubljane pa bomo dolžni preskrbeti denarna sredstva za ostale izdatke. Tako bo dom do jeseni pod streho. Ta dom bo omogočil našemu smučarskemu odseku prirejanje smučarskih tečajev za kmetjske fante in dekleta. Na Kureščku, pri tem našem domu naj se vrši naše vsakoletno mladinsko jurjevanje in tekma tesačev. Lepa narava, lep razgled s Kureščka, življenja sposoben in vesel narod, ki se bo tukaj zbiral, bo vselej pritegnil k tem našim prireditvam in k našem domu vse prijatelje naroda in narave, vse številne prijatelje prelepega izanskega sveta.

Na svidenje na Kureščku v nedeljo, dne 22. t. m.

1) Kako vnovčim odvišne piščance, zlasti petelinčke?

2) Kaj je stalen umetni pašnik?

3) Do kdaj je bila v veljavi prva jugoslovanska ustava?

4) Kdo nima pravice do nujnega deleža?

5) Kdo je spisal »Popotovanje iz Litije do Čateža?«

Odgovori na vprašanja stavljena v zadnji številki „Grude“:

1. Zadnje dni valjenja ne smemo koklje vznemirjati ali celo iz gnezda dvigati. Piščeta se navadno izvalijo v presledkih. Zato je priporočljivo, da sproti mirno in previdno odvezamo že posušene piščančke in jih damo v posodo s perjem na toplo mesto. Koklja pa mirno ostane na preostalih jajcih, dokler se ne izvalijo vsi piščanci ali pa ugotovimo, da so jajca brez živega piščanca.

Piščance zopet vrnemo koklji, da jih pokrije in greje. V početku jim je treba mnogo toplote, ker so prišla majhna, šibka trupelca iz višoke toplote 42 stopinj Celzija na mrzel zrak. Hrane jim prvih 36 ur ne smemo dajati, ker imajo v sebi ostanek rumenjaka, ki jim zadostuje za toliko časa. Če bi natrpali v nežne želodčke še drugo

hrano, bi lahko povzročili obolenja prebavil, ki so v tej starosti skoro vedno smrtna. Ing. W.

2) Stalen umetni travnik je oni umetni travnik, ki je sestavljen iz takih vrst trav in detelj, da traja najmanj 6—8 let. Semensko mešanico sestavlja 80 % travnega semena in 20 % deteljnega. Ing. S.

3) Prva jugoslovanska ustava je bila izdana dne 28. junija 1921, torej na Vidov dan in zato se imenuje naša prva ustava tudi »vidovdanska«.

4) Za nujni delež določa zakon vsakemu otroku polovico tega, kar bi mu pripadlo po zakonitem dednem nasledstvu. V navzgornji vrsti gre vsakemu najnujmu dediču kot dolžni delež tretjina tega, kar bi dobil po zakonitem dednem nasledstvu.

5) Odgovor na to vprašanje najdete v 3. številki letošnjega letnika v člančiču »Ob devetdesetletnici Josipa Jurčiča«.

Obletnica ustoličenja zadnjega koroškega vojvode. 18. marca je poteklo 520 let, odkar je zastopnik slovenskega kmetijskega ljudstva na Koroškem zadnjikrat ustoličil svojega vojvodo po narodnem običaju in v narodnem jeziku. — Danes je slovensko ljudstvo na Koroškem, kolikor ga še ni s silo potujčil vladajoči tujec, brezpravna raja, ki nima niti svojih šol niti političnih pravic. Saj je avstrijski kancler dr. Dollfuss odklonil celo sprejem obeh slovenskih poslancev, ki sta mu hotela sporočiti želje Slovencev na Koroškem... Toda mi, ki nam je usoda naklonila sonce svobode, ne smemo nikdar pozabiti, da nam je tekla zibelka narodne svobode baš na Gosposvetskem polju!

Rudolf Maister - Vojanov — šestdesetletnik. V Mariboru je praznoval 29. marca 60letnico svojega rojstva general-pesnik Rudolf Maister. V obeh svojstvih je postavil jubilarant s svojim delom moža, na katerega je narod lahko ponosen: Kot vojak nam je rešil obmejno ozemlje z mestom Mariborom (nedvomno bi rešil tudi naš Korotan, če bi mu dovolili!), kot pesnik nam je pa poklonil dragocene bisere, ki so lepo obogatili naše rimano leposlovje. Ne smemo pa prezreti tretjega, ki je prav za prav temelj i generalu i pesniku: dal nam je moža s čistim značajem in je-

kleno voljo... Tudi mi želimo g. jubilarantu, sotrudniku »Grude«, še mnogo lepih let!

Mlada Češkoslovaška in revizija. V zadnjem času je v raznih državah, ki so s koncem svetovne vojne izgubile iz svojih rok tuje narode, zopet zavzela vidne oblike želja, da bi te narode ponovno podvrgli svoji oblasti in jih še nadalje vsestransko izkoriščali. Med take države spada med drugimi tudi Madžarska, ki ji je mirovna pogodba iztrgala Hrvate, Srbe, Slovake, Rumune in jih vrnila svojim narodnim državam. Madžari se kar ne morejo spoprijazniti z mislijo, da jim vsi ti narodi ne hlapčujejo več. Pa so začeli s sistematično akcijo za revizijo meja, ki naj se tako izvrši, da bo zopet upostavljeno staro ogrsko kraljestvo, seveda z nekoliko milijoni gospodujočih Madžarov in trikrat toliko hlapčujočih podložnikov drugih narodnosti, predvsem Slovanov.

V odgovor na to revizionistično akcijo Madžarov je mogočna organizacija češkoslovaške kmetijske mladine pozvala vse mladinske organizacije v državi, ki stoje na stališču nedotakljivosti državnih meja, k skupni, mogočni, celo državni in manifestacijski akciji »Mlada Češkoslovaška in revizija«, ki naj v dobi letošnje pomladi s pomočjo tiska, radia in javnih izjav skupno z mladimi Jugoslavani, Rumuni in Poljaki odločno zavrne revizionistično gonjo Madžarov.

Kdor pozna ostra nasprotja med različnimi političnimi tabori na Češkem, bi skoro

ne verjel, da more priti do takega skupnega nastopa najrazličnejših struj mlade češkoslovaške generacije. In vendar je prišlo. Poleg inicijatorja, organizacije republikanske mladine čsl. podeželja (kmetijske mladine) so pristopile k akciji vse večje skupine mlade čsl. generacije: Zveza čsl. socialistične mladine, Zveza socialnodemokratske mladine, Mlada generacija čsl. narodne demokracije, Udruženje obrtnotrgovske mladine, Mlada generacija čsl. ljudske stranke in centralna organizacija dijaštva.

Vse te organizacije so se — ne oziraje se na številčno moč posameznih — postavile na stališče medsebojne enakopravnosti in takoj začele s sistematičnimi pripravami za smotno izvedbo zamišljene akcije.

Mlada Češkoslovaška je vstala, da bo s skupno dobro voljo in solidarnostjo zgradila veliko narodno, protirevizionistično in demokratično fronto, ki naj se bori za ideale in zahteve nove češkoslovaške generacije.

Akcija »Mlade Češkoslovaške« pomeni popoln preokret v temeljnih osnovah povojnega javnega življenja. Mesto odklanjanja vsakega skupnega sodelovanja tudi v zadevah, ki imajo občenaroden značaj ali so pa bistveno važne za splošni blagor, mesto brezobzirnega medsebojnega strankarskega pobijanja in rušenja, pa čeprav za ceno najosnovnejših potreb življenskega obstoja naroda in države, — postavlja čsl. mlada generacija načelo skupnega, mirnega in stvarnega sodelovanja vseh na osnovi čisto demokratičnih načel.

Kar je bilo pri starejši generaciji izključeno — in baš ta razlog je vodil posamezne države v neizogibno diktaturo — postaja pri mladi generaciji zopet možno. Želimo samo, da bi ta prva lastavica, glasilka lepše pomladi, ne ostala osamljena, temveč pomenila zares začetek nove dobe.

*

Tudi pri nas je na dnevnem redu mnogo vprašanj, ki globoko režejo v kri in meso najširše sloje naroda in spadajo k osnovnim predpogojem za zdrav razvoj države. Ta vprašanja zahtevajo prepogostokrat, da sodeluje pri njih reševanju vse, kar je v državi in narodu dobrega in pozitivnega, v skupnem in stvarnem delu. Če ne zmore teh žrtev starejša, v duhu razkrajajočega strankarstva okostenela generacija, mora jih doprinesiti nova, mlada generacija, ki stopa sedaj na plan. Imejmo pred očmi koristni celote, opustimo ozkosrčne malenkosti, ki nas razdvajajo in strnimo svoje vrste, da z delom priborimo svojemu narodu življenje, vredno delavnega človeka!

Mestna mladina mora na kmete.

Prusko ministrstvo je sprejelo zakon »Eno leto na kmetih«, po katerem bodo morali mladi ljudje iz mest prebiti po končani šoli leto dni na kmetih pod vodstvom in nadzorstvom. Svrha tega zakona je, obnoviti stike med mestno mladino in — prirodo. — Teh »praktikantov« bodo nemški kmetje gotovo sila veselili!

Knjižna poročila

Albin Prepeluh: »Agrarna reforma«. Naš veliki socialni problem. (Založila »Zveza slovenskih agrarnih interesentov« v Ljubljani 1933.) — Agrarna reforma, ali z drugimi besedami: borba za zemljo, bo toliko stara kot človeški rod na tej zemlji. V tisočletnem družabnem razvoju se javlja ta borba v različnih oblikah, kakršne je pač narekoval družabni razvoj. Če smatramo svetovno vojno za določeno stopnjo družabnega razvoja, potem je razumljivo, da se je vprav takrat tudi agrarna reforma javila v določeni obliki. Na splošno pa je mogoče reči, da je ta (povojna) oblika agrarne reforme predstavljala eno zaključnih faz fevdalno-kapitalistične zemljiške posesti. V malone vseh evropskih državah je koj po svetovni vojni nastopilo kot eno najvažnejših socialno-gospodarskih vpra-

šanj, vprašanje lastništva zemlje ter s tem v zvezi agrarna reforma. Kmetijski človek, povečini le kmetijski delavec ali pa najemnik na zemljiškem veleposestvu, je po svetovni vojni stopil v borbo »za staro pravdo«, za zemljo, ki jo je obdeloval, na drugi strani pa je vprašanje agrarne reforme pospešilo še zlasti dejstvo, da mora biti v slučaju vojne vsaka država dobro preskrbljena tako z agrarnimi kot z industrijskimi proizvodi, kar je v posameznih državah privedlo do takozvane politike popolne gospodarske avtarkije ter nacijonalizacije vsega narodnega gospodarstva in končno v nemajhni meri tudi do današnje gospodarske krize. In končno: agrarno reformo je precej pospeševala tudi bojazen pred komunizmom, ki je takrat pritiskal iz Rusije ter grozil zanetiti v Evropi nov požar.

Agrarna reforma je postala važno vprašanje zlasti v nasledstvenih državah,

(Poljski, Češkoslovaški, Baltičkih državah, Jugoslaviji itd.), kjer so se politično zasužnjeni narodi osvobodili. Ker pa brez gospodarske svobode ni politične svobode, je razumljivo, da se je agrarna reforma čimbolj pospeševala. (Nemogoče si je namreč predstavljati svobodno državo, katere ozemlje bi ne bilo last državljanov!)

V naši mladi državi se je koj po 1919. letu pričelo reševati vprašanje agrarne reforme. Vendar so se v pričetku pokazale mnoge težkoče, ki so izhajale odtod, ker niso bili povsod lastniški pravni odnosi enaki. Enoten zakon za vse pokrajine ni mogel poseči v socialno bistvo tega važnega vprašanja. Mali kmetški ljudje pa seveda niso mogli živeti od samih obljub. Videč, da vprašanje nikakor ne pride do zadovoljivega zaključka, so preko svojih organizacij pričeli forsirati izvedbo zakona. Gmotno slabo podprti, so seveda le težko držali bojno fronto proti veleposesnikom in njih zaveznikom. V Sloveniji se je tega posla lotila »Zveza slovenskih agrarnih interesentov«, ki je koncem lanskega leta tudi izdala A. Prepeluhovo knjigo »Agrarna reforma«. Ta knjiga je v prvi vrsti zgodovinski dokument celega vprašanja ter borbe, ki jo je »Zveza« vodila tekom petih let.

Zato je razumljivo, da knjiga ni nikak znanstveni spis o agrarni reformi, pač pa bogata zakladnica dejstev ter statistike. Mimo nje ne bo mogel nihče, ki se bo lotil znanstveno vprašanja agrarne reforme. Odrpala pa je ta knjiga vsemu narodu vpogled v agrarno reformo, za katero se slovenska malomeščanska publicistika in časopisje sploh nista zmenila; vprav v tem dejstvu je njena največja pomembnost ter moramo biti piscu in »Zvezi« zanj hvaležni.

Knjiga, razdeljena v posamezna poglavja, je pisana razumljivo in preprosto, da bo tako lahko služila najširšim vrstam malokmetskega ljudstva. Nam mladim je potrebna, zato naj ne manjka v nobeni društveni knjižnici.

Zanimivo je še, da v tej knjigi naše meščansko časopisje tako previdno molči. Naravno: kdo bi bil tako neumen, da bi danes priznal svoj greh in klečeplazstvo. O knjigi je pa obširno poročal v »Književnosti« g. A. Smrekar; videl, oziroma je hotel videti, v knjigi to, kar prav za prav ni; zato so vsa njegova izvajanja na račun te knjige brezpredmetna, pač pa pomembna, kar se tiče samega znanstvenega vprašanja agrarne reforme.

—2—

Posetnica

G. Rudi Koné

Črna

Kaj je ta mož?

Rešitev ugank iz 3. številke

1. Dvojna uganke — a) Navedene osebe so obrtniki. b) Poklici posameznikov so: Ovčak — kovač, B. Vecir — brivec, Ralski — slikar, T. V. Coger — trgovec, N. Karl Juvačič — ključavničar, I. Mraz — mizar, Karl Šep — pleskar, I. Dramnik — dimnikar.

2. Dopolnitev — Ako vstaviš mesto pik črke, dobiš pregovor: Vsak je svoje sreče kovač

Spremenitev:

G r u d a

- • • • • del vrta,
- • • • • pisalna potrebščina,
- • • • • mazilo
- • • • • roba
- • • • • igra
- • • • • reka v Sloveniji
- • • • • rastlina

t r a t a

Spremeni: Gruda v trata! V vsaki naslednji besedi pa smeš spremeniti samo po eno črko prejšnje besede.

3. Naloga — Ako dodaš vsaki besedi spredaj en glasnik in sicer g, r, u, d, a, dobiš ime našega lista „Gruda“

Cenjeni tovariši in naročniki!

Prvo letošnje številko „Grude“ pošiljamo dosedanjim naročnikom s prošnjo, da ostanejo še nadalje naši zvesti naročniki.

Pošiljamo jo tudi onim, ki so naročnino za lansko leto vsaj deloma poravnali. Te vljudno pozivamo, da svoje zadržanke in vsaj delno letošnje naročnino poravnajo še tekom tega meseca, ker jim bomo sicer primorani ustaviti nadaljno pošiljanje, kakor smo že ustavili vsem onim, ki naročnine niso poravnali.

Dalje pošiljamo sedanjo številko onim, katere so nam priporočili njihovi tovariši, znanci ter onim, ki so sami prosili, da jim jo pošljemo na ogled. Vljudno jih vabimo, da vstopijo v krog naših naročnikov in čimpreje nakažejo naročnino. Kdor ne bi hotel „Grude“ naročiti, naj na ogled poslano številko takoj vrne.

Prav lahko se pri razpošiljanju lista zgođe kakšne pomote, zato prosimo prizadete naročnike, da nas o tem obveste. Uprava bo take pogrške takoj popravila. Hvaležni smo tudi vsem onim, ki nas opozore na eventualne pritožbe iznešene od drugih oseb, n. pr. da kdo kakšne številke ni prejel. Nova uprava želi ustreči vsem željam cenjenih naročnikov in uvesti točno ter brezhibno poslovanje, kar ji bo seveda lažje uspelo s prijaznim sodelovanjem vseh prijateljev naše „Grude“.

Naročniki, ki bi želeli imeti lanskoletno „Grudo“ vezano, naj pošljejo vse lanske številke upravi „Grude“, ki jim bo vezavo preskrbela. Stroški vezave znašajo Din 15— in jih je treba nakazati obenem z naročilom.

Ker nam je lanskoletna 5. številka pošla, prosimo one naročnike, ki jo lahko pogrešajo, da nam jo odstopijo, da moremo ž njo postreči onim, ki želijo letnik izpopolniti.

Poravnajte naročnino in pridobivajte nove naročnike! Čim več nas bo in čim redneje bode te poravnavali naročnino, tem boljši bo list.

S kmetskim pozdravom

Uprava „Grude“.

„Rude in kovine“ d. d.

Ljubljana, Masarykova cesta 12
(Glavno zastopstvo Cinkarne d. d. v Celju)

Na veliko:

svinec, cink, kositer, aluminij, baker, cinkova pločevina, svinčena pločevina, pocinkana železna pločevina, cinkovo belilo „Briljant“, Cinkopon, cinkov prah, razne barve i. t. d.

Kupuje: rude in stare kovine.

Naslov za brzojave: RUDE Ljubljana. Tel. inter. 2727, 2827.

Mlad in napreden kmetovalec uporabljaj stalno umetna gnojila, ker ista povečajo in poboljšajo poljske pridelke. V to svrhu priporočamo:

Mešano gnojilo Nitrofoskal-Ruše,

ki vsebuje 4% dušika, 8% fosforne kisline, 8% kalija in 33% apna. To gnojilo priporočamo za okopavine, posebno za krompir in travnike.

Nitrofoskal I,

ki vsebuje 8% dušika, 6% fosforne kisline, 8% kalija in 35% apna priporočamo za gnojenje vinogradov, sadonosnikov in vrtov za zelenjavo.

Nitrofos,

ki vsebuje 4% dušika in 12% fosforne kisline priporočamo za gnojenje žitaric in travnikov na težjih tleh.

Apneni dušik

je izvrstno dušično gnojilo in ga priporočamo za vse gospodarske rastline. Z apnenim dušikom naj se gnoji redno vedno pred setvijo in se ga naj zaorje. Travnike pa gnojiti v jeseni ali zgodaj spomladi, ko sneg skopni.

Naročajte skupno, ker v tem slučaju Vam pride gnojilo cenejše. Naročila sprejema Tvornica za dušik v Rušah.

Kdor stalno varčuje - se bede varuje!

Če vložiš v hranilnico **vsak mesec** enega izmed spodaj navedenih zneskov, se Ti pri pet odstotnem obrestovanju nabere:

Znesek Din	po 5 letih	po 10 letih	po 15 letih	po 20 letih
10.—	681.—	1.550.—	2.659.—	4.075.—
50.—	3.405.—	7.751.—	13.297.—	20.376.—
100.—	6.810.—	15.501.—	26.594.—	40.751.—
200.—	13.620.—	31.003.—	53.188.—	81.503.—
300.—	20.430.—	48.504.—	74.782.—	122.255.—
400.—	27.240.—	62.006.—	106.377.—	163.007.—
500.—	34.050.—	77.507.—	132.971.—	203.758.—
1.000.—	68.100.—	155.014.—	265.942.—	407.517.—

Stopi v krog stalnih varčevalcev! — Piši po navodila na

Hranilnico Dravske banovine

Celje - Ljubljana - Maribor

Sveže meso

Goveje, telečje, prešičje
in razni mesni izdelki

Janko Zevnik

Ljubljana, Dunajska 41

Kupuje vse vrste
živino in prešiče.

Ako želite

šadna drevesa

ki bodo dobro rastla

in rodila, jih naročite

iz **Šupčičeve**

drevesnice

na **Štufski gori**.

M. ŠIFRER

knjigoveznica

LJUBLJANA

Vegova ulica števil. 6.

Priporoča se za vezavo
vsakovrstnih knjig in revij.

Točna izdelava.

Solidno delo.

**Zavese posteljna pregri-
njala**, namizne prte, prtiče itd.
krasno vezene in po nizkih cenah

dobite pri

MATEK & MIKEŠ

Ljubljana

poleg hotela Štrukelj

Vezenje in šivanje oprem za ne-
veste, monogrami, gumbnice.

Entlanje, ažuriranje, predtiskanje.

**Velika izbira predtiskanih
ženskih ročnih del**

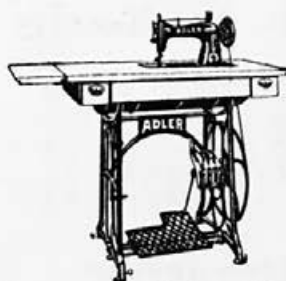
KLIŠEJE

vseh vrst po
fotografijah
ali risbah
izvršuje
najsolidnejše

KLIŠARNA ST-DEU

LJUBLJANA-DALMATINOVA 13

Najboljši űivalni stroj in kolo

Lepa opreme! Ugodno odpla-
čevanje! Pouk v umetnem
vozenju brezplačen

je samo

„ADLER“

Pisalni stroji v treh velikostih kakor tudi ple-
tilni stroji na zalogi
Nadomestni deli za vse stroje in kolesa ter
pnevmatika edino le pri

Josip Petelinc, Ljubljana
blizu Prešernovega spomenika, ob vodi.

LAP ANTON

trgovski vrtnar, **KAMNIK**
podružnica, Kranj

Vam dobavi nagrobne vence, trakove z na-
pisi, sveže in umetne šopke ter vsakovrstne
vrtnice. Izvršujem vsa obdelovanja vrtov po
lastnih in po danih načrtih.

F. Lubas in sin

Podružnica Ljubljana
Borštnikov trg 1
dvorišče

Imamo v zalogi vseh vrst

harmonik

naše svetovno znane znamke. Prevmamemo
vsako popravilo, katero strokovno izvršujemo
hitro in poceni.

ZOBNI ATELJE

Dentist

Koblar Adolf
Ljubljana, Poljanska c. 12

Ordinira od 8—12 in 2—6 ure.

Po dogovoru tudi izven teh ur. Ob
sobotah se ordinira le do 4. ure.

TISKARNA

DRUŽBA Z O. Z.

KAMNIK

Čekovni račun št. 10.560

*

Moderno urejeno grafično
podjetje. Ustanov. l. 1900

*

Izvršuje vsa tiskarska dela
hitro, lično in po konku-
renčnih cenah. Specijalna
dela: trobarvne razgledni-
ce in prvovrstni tisk knjig

*

Nujna naročila izvrši takoj

Proračuni poštnoobratno!

*

SLATINAR

KMETSKI HRANILNI IN POSOJILNI DOM

**registrovana zadruga z neomejeno zavezo
V LJUBLJANI, Tavčarjeva (Sodna) ulica 1**

Brzovjav: „KMETSKI DOM“ — Žiro račun
pri Narodni banki — Račun poštne hranil-
nice 14.257 — Telefon 2847

Podružnici: Kamnik — Maribor

Vloge na knjižice in tekoči račun sprejema in jih obrestuje po 4 % brez odpovedi, po 5 % pri 8 mesečni odpovedi

Jamstvo za vse vloge presega večkratno vrednost vlog

Vložne knjižice drugih zavodov sprejema brez prekinjenja obrestovanja.

Stanje vlog:

Din 35.000.000.-.

Rezerve:

Din 1.200.000.-.

Posojila daje proti poročtvu, na vknjižbo in proti zastavi premičnin in vrednostnih papirjev ter kredite v tekočem računu pod najugodnejšimi pogoji.

Oskrbuje: Kaveje, inkase, srečke in vrednostne papirje
Preskrbuje: Čeke in nakaznice (nakazila) na druga mesta

Blagajniške ure:

Ob delavnikih od 8.—12.1/2,
in od 3.—4.1/2, le ob sobotah
in dnevih pred prazniki od
8.—12.1/2 ure.

